

fuzinar

Leto XXVIII

Ravne na Koroškem, junij 1991

Št. 6

Na vsako steno besedo DOBIČEK

Tako bi lahko najkrajše povzeli vsebino študije NOVA PODJETNIŠKA STRATEGIJA ŽELEZARNE RAVNE, ki jo je izdelal Institut za ekonomska raziskovanja v Ljubljani skupaj s sodelavci iz Železarne Ravne, predstavil pa nam jo je prof. dr. Ivo Banič 28. maja 1991. Ker o študiji v tej številki piše naš strokovnjak za marketing Ferdo Gnamuš v članku Novo poslanstvo podjetja, zanesljivo pa se bomo k njej v prihodnje še vračali, smemo tu povzeti nekaj poučkov v poljudnejši obliki.

Proizvodnja jekla se po donosnosti uvršča za strojno in-

dustrijo, zato ne preseneča, da študija priporoča, naj bi najkasneje čez tri leta stroji, strojni deli in oprema predstavljali 2/3 realizacije našega podjetja, metalurgija pa le 1/3. Če naj bi poleg tega v istem času dosegli še 80-odstotno realizacijo v izvozu, si lahko približno predstavljamo, kako zahtevne naloge so pred nami.

Prestrukturiranju in vsemu, kar bo z njim v zvezi, bodo seveda kos le delavci, katerih poprečna izobrazba bo precej višja od današnje, čeprav verjetno ne bo mogla biti takšna, kot jo (pre)optimistično

predvideva študija, po kateri naj bi bila teža izobrazbe med tehnikom in diplomantom 1. stopnje fakultete.

Bistveno bomo morali povečati število zaposlenih pri razvoju in trženju, delno še pri informatiki, drugje pa bo to število treba znižati. Je pa razveseljivo dejstvo, da naj bi (predvsem po zaslugi republiškega sekretariata za delo in Zavoda za zaposlovanje) v prihodnje brez hujših pretresov zmanjšali število zaposlenih za okoli 870.

Bistvo uspešne poslovne strategije je dvigati dinamiko modernih proizvodov (ob upo-

števanju njihovih življenjskih ciklov) in dobiček. Pravi čas moramo vedeti, kdaj je treba kak proizvodni program opustiti; vztrajanje pri proizvodnji, ki prinaša izgubo, pomeni ogrožanje vsega podjetja. Zato moramo programe natančno preverjati. Nekaj metod za preizkus uspešnosti:

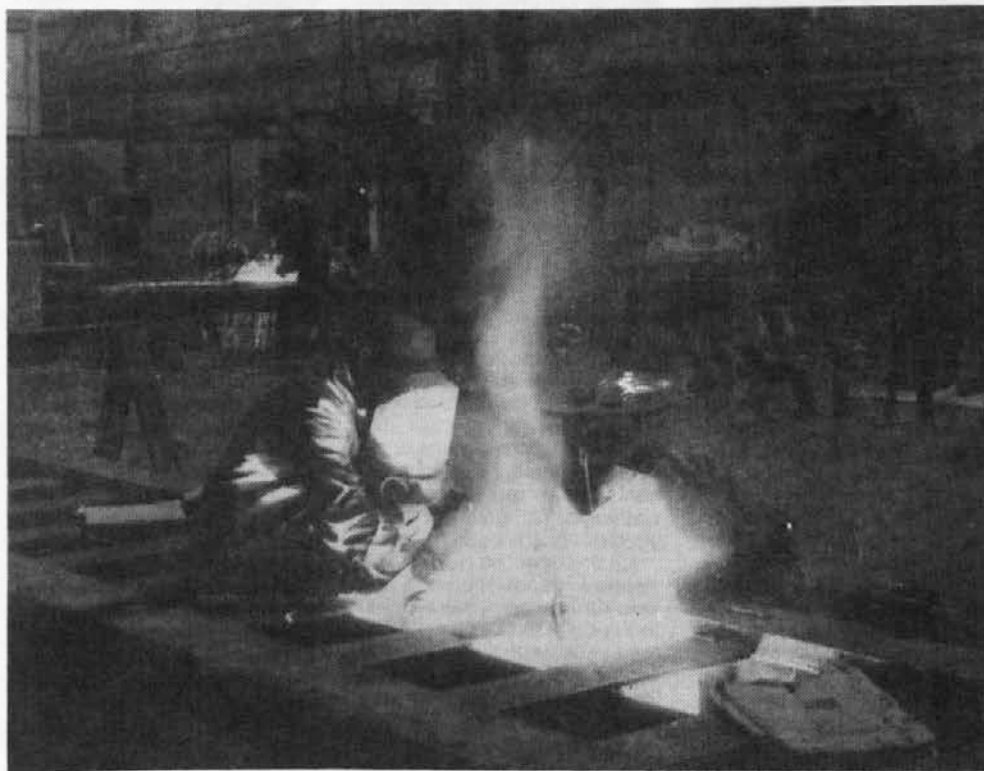
izvirnost, nikoli delati samo za enega kupca (monopolista), zagotovljeni morajo biti finančni viri za nemoteno proizvodnjo, izdelan mora biti natančen časovni načrt.

Kadar kateri od projektov doseže le 66 točk od 100 možnih, ne bo uspešen.

Če nam bo torej poslej v Železarni Ravne glavno vodilo dobiček, bomo morali v tem duhu sklepati ustrezna strategiška zaveznitva in dolgoročne kapitalske povezave. Na temelju dobička ne bo smelo biti težko določiti odnose med metalurgijo in predelavo oziroma sploh med t.i. proizvodnimi verigami. Skupno bo pač zmeraj le tisto, kar bo prinašalo korist obojim. Naj se pa menda ne bi več dogajalo, da bi uspešni deli podjetja držali nad vodo neuspešne.

IZ VSEBINE

- Kaj želijo sindikati
- Kaj je povedal France Tomšič
- Aprila na ravni prejšnjih mesecev
- Električno je treba plačati
- Varčevanje z energijo
- Novo poslanstvo podjetja
- Svet in mi
- Tri leta IJENNE v Pliberku
- Železarna Ravne v dnevnem časopisju
- Zaposlovanje, izobraževanje in podjetništvo v tujini
- Kaj smemo vedeti o cirkoniju in hafniju
- Interna standardizacija v novih gospodarskih razmerah
- Odprto pismo predsedniku Skupščine občine Ravne na Koroškem
- Javornik bo dobil garaže
- Kultura
- Rekreativna in šport
- Kadrovska gibanja

KAJ ŽELIJO SINDIKATI

Odgovor g. Miranu Kosu

Dopuščam možnost, da me g. Miran Kos v mojem izvajanju na 10. seji SO Ravne ni dobro razumel, saj sem namenoma govoril preprosto z besedami, ki jih razume in uporablja velika večina »navadnih« delavcev s ciljem, da čim bolj neposredno predstavim vtise, mnenja in doživetja, strah, predloge, zahteve in prošnje velike večine zaposlenih. Žal nisem govoril samo o Železarni Ravne ali mislil le na njo, predstavljeni so bili naši pogledi in ocene na razmere ter odnose v gospodarstvu Koroške in tudi širše. Če pa je g. Kos prepričan, da se vse ali vsaj večina povedanega nanaša le na Železarno Ravne, lahko to pomeni samo še potrditve naših ocen.

Poznamo namreč pristojnosti in zmožnosti podjetij, občine in republike ter njihovo medsebojno povezanost in temu primerno smo opredelili naše zahteve. Da so te zahteve sprejemljive in upravičene, ni dvoma. Izgleda, da je sporno predvsem vprašanje, ali bi jih lahko javno objavili in naslovili na odgovorne ter pristojne dejavnike oziroma organe. Vem, da oblast načeloma ne prenese kritike in zahtev podrejenih, vendar jim bo razumna, poštena in demokratična prisluhnila ter jih v dobro vseh in v dobro razvoja upoštevala v tistem obsegu in vsebini, ki bo zagotavljal napredek in pozitivne rezultate za vse.

Strinjam se, da je bilo v Železarni Ravne veliko informacij, vendar največ o posledicah določenih dejanj in odločitev. Prava informacija je pravočasna informacija, ki omogoča vpliv na sprejemanje odločitev, ki so bistvenega pomena za ekonomski in socialni položaj delavcev. Pri tem se ne mislimo vmešavati v strokovne in poslovodne odločitve. Želimo pa dejansko konstruktivno sodelovati v vseh primerih, ko gre za človeka, njegov ekonomsko socialni položaj in uveljavljanje pravic in obveznosti po zakonu in kolektivni pogodbi. Menim, da se g. Kos strinja z mano, da soupravljanje ni zgolj obveščanje delavcev.

Nisem proti podraževanju, če ni druge rešitve, moti pa me način; prenos lastnine v državne roke brez obveznosti in zagotovila te države, kaj bo za podjetje in zaposlene dejansko in konkretno storila. Nikjer ni zagotovila, da je to le začasno in da bo del lastnine tudi prenesen na delavce.

G. Kos se bo moral strinjati z mano, da sam akt podraževanja še ne pomeni sanacije, kot ni sanacija neprestano reorganiziranje in spreminjanje izhodišč za pripravo sanacijskega programa, ki v bistvu kot celota v Železarni Ravne še do danes ni bil predstavljen. V razmerah, kakršne so danes, ne pričakujemo čudežev in da bi to poudarili, smo postavili zahtevo po sprejemu kratkoročnih ukrepov za preprečitev nadaljnjega slabšanja razmer ter vdajanja v usodo in to smo poimenovali »ukrepe preživetja«. Ne more in ne sme biti vse prepuščeno slučaju ter posameznikom, saj bi to lahko pomenilo samo poslabšanje razmer.

Uveljavljanje kolektivnih pogodb na eni strani omejuje zakon o plačah in na drugi razmere (zmožnosti) v podjetjih, ki imajo svoje meje. Naj postavim samo vprašanje: ali so meje pri uveljavljanju pravic, plač in ugodnosti za vse ali samo za nekatere. Sindikati smo se pripravljali pogajati, vendar na podlagi argumentov, meril, kriterijev in dogovorjenih pravil, ki naj veljajo za vse. Zahtevamo odkrit in pošten dialog in ne iščemo sovražnika, ki ga delavci in sindikati ne želimo in še manj potrebujemo, mogoče pa bi to nekaterim odgovarjalo. Ni moralno in odgovorno, da delavcem očitajo »previsoko plačo« tisti, ki so za rezultat in posledično plače prvi odgovorni.

Da ne omenjam očitania »stroškov«, ki bodo nastali zaradi zahteve, da »pošteno« ugotovimo presežke. Svobodni sindikat ni in ne bo podaljšana roka »oblasti« (na kateremkoli nivoju – od podjetja do države), kot izgleda razmišlja in želi g. Kos. Je pa pripravljen in želi postati enakopraven partner pri urejanju vseh odnosov, ki bistveno vplivajo na

ekonomski in socialni položaj delavcev.

Upam, da z odgovorom g. Kosa ne bom preveč vznemiril in s tem motil pri njegovem ustvarjalnem delu, zato predlagam, da nadaljujeva morebiten potreben dialog na tistih mestih, kjer je pričakovati večjih učinkov, kot so polemike v časopisih.

Franjo Miklavc

KAJ JE POVEDAL FRANCE TOMŠIČ

France Tomšič, predsednik Konfederacije novih sindikatov Slovenije Neodvisnost, je 27. maja obiskal železarno in se nato udeležil okrogle mize na Rinskem vrelcu. To mizo je organiziral neodvisni sindikat železarne, nanjo pa povabil železarniško in občinsko vodstvo ter predstavnike strank in sindikatov v občini. Tema razprave je bila boj sindikatov za varstvo delavčevih pravic, socialno varnost in pravično transformacijo družbene lastnine v privatno ter pravice samoupravljanja v obdobju podraževane tovarne.

Sestanek ni bil konstruktiven. Domačemu neodvisnemu sindikatu je šlo predvsem za to, da pred Tomšičem opere fabriško umazano perilo, sam Tomšič pa je imel o železarni premalo informacij, da bi lahko bil razsodnik v odnosu neodvisnega sindikata z

vodstvom železarne, občine in nenazadnje svobodnega sindikata v železarni.

Več je lahko Tomšič govoril na splošno. Žal je lahko zaradi izrazito prehodnega, pripravljalnega obdobja, v katerem se nahaja Slovenija, postregel z zelo malo dejstvi. Vse prevečkrat je poudarjal, da »ta stvar še ni razdelana«, »je začasnega značaja« itd., saj se vsi najpomembnejši zakoni šele »delajo«. Takšni zakoni so: o reprezentančnih sindikatih, o privatizaciji, o soodločanju, o podjetništvu.

Kljub temu pa je Tomšič našemu neodvisnemu sindikatu na omenjeni seji v nekaterih pogledih skušal naliti čistega vina. Skušal jim je dopovedati, »da delavci s podraževanjem v podjetju niste nič izgubili«, »da čiste enakosti pri privatizaciji ne bo«, »da je s tisto ideologijo, da ste last-

nik vsega, konec«, »da lahko sicer neodvisni sindikat eno deklaracijo reče, ni pa do konca premišljena«, »da je ukinitve delavskega sveta dovolil Markovičev zakon, ne fabriško vodstvo« itd. Poudaril je tudi, da si mora neodvisni sindikat prizadevati, da bo dajal strokovno podkrepljene predloge ter da bo med vodstvom in njim nastalo pogodbeno partnerstvo – »kajti vsi sedite v istem čolnu!«

Upati je, da bo po srečanju s Tomšičem v neodvisnem sindikatu železarne vendarle vse manj takšnih misli, kot je ena tudi bila izrečena na okrogli mizi na Rinskem: »Manj bi se morali pogovarjati strokovne stvari, ker za nas niso zanimive. Pogovarjajmo se pavšalno!«

Helena Merkač

Aprila na ravni prejšnjih mesecev

Predvideni plan skupne proizvodnje smo v aprilu dosegli 57,1 odst., v kumulativni 55,3 odst. Za 5.243 ton prodanih izdelkov smo iztržili 219,6 milijona din, kar je v poprečju 41,88 din/kg. Od tega smo prodali na domačem trgu 3.679 ton ali za 116,9 milijona din. Izvozili pa smo 1.564 ton ali za 102,7 milijona din, kar znaša 5,45 milijona dolarjev.

NAROČIL ŠE VEDNO PREMALO

Le 60,3 odst. proizvodnja v **Jeklarni** je posledica pomanjkanja jeklenih odpadkov in naročil v predelovalnih obratih. Ob nekoliko večjih količinah jeklenega odpadka bi glede na poznana naročila lahko izdelali nekoliko več jekla. Kovačnica je od planirane količine prevzela le 57,8 odst., Valjarna 59,0 odst. Poleg jeklenih odpadkov je občasno primanjkovalo še Ni, FeMo in FeW. Zaloga ingotov v Jeklarni se je povečala za 196 ton.

V **Jeklolivarni** se je začelo stanje počasi izboljševati. Predvideni plan skupne proizvodnje so dosegli 73,2 odst. Seveda je to še daleč pod načrtom, vendar je premik na boljše že dokaj občuten.

Oskrba z vložkom v **Valjarni** je bila za spoznanje boljša kot v preteklih mesecih, vendar še daleč od potrebne. Tudi oskrba z vložkom prek Kovačnice šepa. Tako Valjarni kot Jeklolvleku je tako nemogoče držati pogodbene dobavne roke, kar bo imelo za posledico izgubo še preostalih, predvsem izvoznih kupcev. Razdrobljenost naročil in pomanjkanje vložka imata za posledico še pogostejše menjave

programov valjanja, kar še slabša izkoriščenost prog in celotne reproverige.

V **Kovačnici** povzroča še vedno največji problem nepravočasna dostava vložka iz Jeklarnne, saj posamezne šarže zamujajo poprečno po 4 ure, teh pa je več kot 50 odst. Še vedno se ponavlja malomarnost iz Jeklarnne, to je neodstranjevanje korenin na ingotih. Sprejetih naročil imajo v Kovačnici za okoli 13 tisoč ton.

Še naprej je z naročili zelo kritično v **Strojih**. Zelo skromno so z naročili zasedeni tudi vsi ostali obrati mehanske predelave. **Nožem** izrazito primanjkuje naročil na domačem trgu, saj imajo tu mesečno le okoli 7 ton naročil. Proizvodnja mehansko predelovalnih obratov je bila v aprilu dokaj uspešna, za planom so zaostajali le Stroji in Industrijski noži. Skoraj vsa naročila so s kratkimi dobavnimi roki, tako da bo lahko rezultat ob koncu meseca maja znatno drugačen, kot to kažejo trenutne napovedi.

NAJVEČ JE ČAKANJA NA DELO

V aprilu je bil delovni čas izkoriščen 73,36 odst. Odsotnosti so znašale 26,64 odst. in so bile razdeljene takole:

- letni dopust 6,97 %
- izredno plač. dop. 0,55 %
- bolezn 6,23 %
- druge plač. odsot. 12,87 %
- neplač. odsotnos. 0,02 %
- SKUPAJ 26,64 %

Op.: Med drugimi plačanimi odsotnostmi je predvsem čakanje na delo doma.

Ure v podaljšanem delovnem času so znašale 0,33 odst. in so bile glede na me-

sec marec nižje za 0,19 odst. Tokrat so imeli največ nadur v TSD 3,45 odst., nad 1,0 odst. še Orodjarna 1,27 odst. in Zaščita 1,01 odst. Kot naslednji

sledijo z 0,59 odst. Stroji in Translog.

UVAŽAMO Z VELIKO TEŽAVO

V aprilu smo lahko zagotavljali uvoz vitalnih repromaterialov le po kooperacijskih pogodbah, ker plačil v inozemstvo ne moremo odvajati. Železarna Ravne še vedno dolguje inozemskim dobaviteljem za dobavljene repromaterialne v letu 1990 in kolikor ta problem ne bo rešen, bomo imeli težave s pravočasno preskrbo, saj nam nekateri komiten-ti ne akceptirajo naših naročil, preden ne bomo poravnali starih dolgov.

Z delnimi plačili smo poravnali carino in carinske dajatve za najnunejše repromaterialne in opremo.

OBRAT DELNIŠKA DRUŽBA	ODSTOTKI DOSEGANJA NAČRTOVANE PROIZVODNJE											
	SKUPNA PROIZVODNJA ton		ODPREMA ton		FAKTURIRANA REALIZACIJA din		IZVOZ %		IZVOZ din		DOMAČI TRG din	
	april	zbir	april	zbir	april	zbir	april	zbir	april	zbir	april	zbir
JEKLARNA	60,3	53,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VALJARNA	52,8	52,0	38,9	51,9	54,3	59,7	16,5	24,3	21,8	26,0	91,6	98,5
JEKLOVLEK	47,0	60,5	54,0	55,2	90,1	78,0	69,7	55,5	93,8	62,2	87,4	89,6
VALJ. IN JEKLOVLEK	52,4	52,5	41,1	52,4	62,5	63,9	26,6	30,2	35,5	32,9	90,4	96,1
KOVAČNICA	36,7	52,6	46,1	58,3	97,4	80,8	52,1	68,1	66,1	72,8	105,1	82,7
JEKLOLIVARNA	73,2	72,7	113,4	91,8	175,9	127,0	103,8	100,4	149,5	113,0	205,3	142,4
STROJI	39,8	51,7	23,5	48,5	31,9	45,9	17,4	27,1	24,5	29,3	57,5	104,1
- NOŽI, BRZOR. OR.	66,9	85,8	66,7	83,2	84,9	82,4	66,4	75,8	93,0	84,0	73,8	80,2
- GREDECE	180,3	101,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
INDUSTR. NOŽI	117,2	99,7	68,9	97,2	85,8	83,3	66,7	176,1	93,6	84,4	75,6	81,9
NAMENSKA PROIZV.	147,3	141,8	79,1	71,0	171,6	120,0	174,5	159,0	263,3	184,1	3,4	2,7
ORODJARNA	163,9	113,3	133,5	92,2	124,0	69,9	-	33,4	-	33,4	157,1	79,6
PNEVMAT. STROJI	109,8	76,3	87,9	84,7	111,8	89,0	20,5	90,2	22,1	91,0	133,9	88,4
VZMETARNA	129,4	121,6	133,4	121,8	110,6	110,7	53,1	62,2	79,9	69,4	116,7	118,9
SKUPAJ	57,1	55,3	46,5	56,6	82,1	72,4	55,7	56,9	78,4	63,4	85,6	81,0

Elektriko je treba plačati

Kot vsako drugo kupljeno blago, bi lahko po nepotrebnem dodali. Zaradi svojih posebnih lastnosti pa električna energija vendar ni navadno blago: elektrike ni mogoče uskladiščiti, k porabniku sama priteče v taki količini, kot jo ta potrebuje in ima torej nasprotno lastnost od drugega blaga, ki med drugim samo nikakor noče k tistim porabnikom, ki bi ga sicer potrebovali (npr. denar). Te lastnosti električne energije imajo za posledico enkrat njeno pomanjkanje (spomnimo se svoječasnih redukcij) oziroma njeno visoko ceno, ko je porabimo preveč (pozimi), drugič zaustavljanje proizvodnih generatorjev, kot to doživljamo sedaj, ko je elektrike preveč in je najcenejša. Odgovor na vprašanje, zakaj v Železarni Ravne elektrike ne plačujemo, je glede na njeno gospodarsko stanje zelo enostaven. Ker je že vrsto mesecev vrednost mesečno proizvedenega (in prodanega) blaga manjša od stroškov za njegovo proizvodnjo in ker so seveda naše plače in prispevki državi na najvišji izplačilni prioriteti, služi preostanek razpoložljivih finančnih sredstev tistemu čaranju nabavnikov in finančnikov, ki morajo s tem oskrbeti staro železo, ferolegure, ognjevdržni in ves ostali vložni material, rezervne dele itd. Ker noben material na Ravne ne priteka sam (razen zemeljskega plina, ki ima glede pretakanja podobne lastnosti kot elektrika), določa obseg

danih možnosti oskrbe vrstni red plačil, ki se v primeru elektrike nikakor ne izidejo – tudi zaradi slabih možnosti njenega plačila s kompenzacijami, saj je zaradi splošne nelikvidnosti to edina realna možnost plačevanja.

Vprašanje dolgov železarne do elektrogospodarstva se vleče vse od druge polovice lanskega leta in je v velikem delu slovenskega gospodarstva enako težko. Ob pripravah na poddržavljanje Slovenskih železarn je bilo dogovorjeno, da bo vlada te dolgove spremenila v kratkoročne kredite in tako olajšala sedanje stanje s prenosom obveznosti železarne v prihodnost, za katero vsi mislimo, da mora biti uspešnejša od sedanje. Vse potrebne aktivnosti posameznih železarn za izvedbo take komplicirane operacije se vodijo prek vodstva Slovenskih železarn z odgovornimi resornimi ministri, kar pa – kot kaže – zahteva več časa, kot premore ELES kot novo ustanovljeno podjetje za nakup in prodajo električne energije potrpljenja oziroma možnosti kreditiranja.

Seveda ni namen tega prispevka ugotavljati, kdo je bil za odklop Železarne Ravne od 110 kV napajalnega omrežja Slovenije na dan zmag, 9. maja 1991 od 15. do 16.30 ure najbolj zaslužen in odgovoren v vrsti odgovornih od dežurnega stikalca železarne do ministra za energitiko Slovenije. Najkonkretnjša zasluga je gotovo stikalčeva, in sicer v tem, da je pravočasno znižal obremenitev železarne na potrebno višino in izvršil brezprekinitveni preklon železarne na pomožno 20 kV napajanje iz transformatorske postaje Dobja vas, tako da tisti, ki niso bili neposredno vpleteni v zmanjšanje porabe električne energije, za celotno manevrsko proceduro sploh niso vedeli. Kot že večkrat, smo na Ravnah tudi tokrat bili deležni posebno dosledne pozornosti: niti za Železarno Štore niti za Železarno Jesenice ni bil izveden tak rigorozen poseg prekinitve glavne energetske arterije v organizmu podjetja kot pri nas.

Ob doživetem in ob preživetem dogajanju odklopitve železarne se da ugotoviti – kot po vsaki bitki – več značilnih stvari:

– kljub izrecnemu zagotovitvi ministra za energitiko g.

Tomšiča, da nobeden od velikih porabnikov ne bo zaradi neplačane električne energije odklopljen brez ustreznega sklepa vladnih resorjev, se je to vendarle zgodilo brez njegove vednosti

– ELES še do danes ni pripravil pogojev novih pogodb o dobavi električne energije za leto 1991, mi pa mu ne znamo dati zahtevanih podatkov o dinamiki in o

količinah odjema električne energije za to leto

– razdelitev pogajalskih pristojnosti in obveznosti v hierarhiji Slovenskih železarn ni dorečena in tudi naše domače reagiranje na pravočasno izrečene grožnje ELESa je bilo tudi tokrat ustaljeno resignirano.

Dr. Bratina Janez, dipl.inž.

VARČEVANJE Z ENERGIJO

ŠE NIKOLI NI BILA ENERGIJA TAKO DRAGA,
IZOLACIJA TAKO POMEMBNA

TOPLOTNA IZOLACIJA V ZGRADBAH

Komaj smo prenehali s kurjenjem, že moramo razmišljati o novi kurilni sezoni in se nanjo pripraviti z namenom, da privarčujemo čimveč toplotne energije. Dokazano je, da se s toplotno izolacijo privarčuje veliko, toda ne vsega.

Z dobro toplotno izolacijo ustvarimo toplotne razmere, ki so ugodne za bivanje. Hkrati moramo preprečiti stik med toplim in mrzlim zrakom, ker lahko povzroči kondenzitno vlogo. Posledice pa so lise, vlažen omet in korozija. V slabo toplotno izoliranem prostoru prebivamo lahko le, če ga nenehno ogrevamo.

Do nedavnega so bili stroški za porabljeni energijo razmeroma majhni, saj je bilo toplotne energije vedno dovolj. V prihodnje bodo razmere bistveno drugačne, ker toplotne energije vedno bolj pri- manjkuje, pa tudi vedno dražja je.

SPLOŠNO O TOPLOTNI IZOLACIJI

Hišo moramo izolirati tam, kjer je sonce ne more ogreti, kjer pa sonce hišo ogreva, moramo poskrbeti, da bomo njegovo toploto v čim večji meri uporabili tedaj, ko jo potrebujemo.

Na človeka, ki dela v prostoru, vplivajo notranji in zunanji viri toplote. Prav je, če zgradbo zidamo tako, da duši zunanje vplive, ki se spreminjajo čez dan. Ker je to dušenje odvisno od mase zidu in toplotne izolacije, moramo vedeti, kako vplivata oba elementa na potek temperature. Debel, masiven zid ima to lastnost, da duši zunanje nihanje temperature in sočasno povzroči zakasnitev pri prehodu toplote. Toplota se v zidu akumulira in se počasi prevaja v prostor.

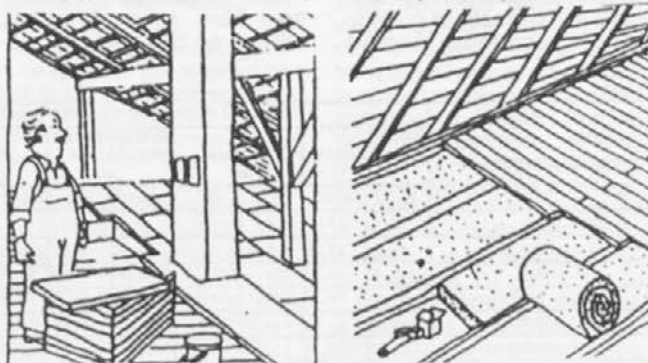
Če je izolacija na notranji strani, vidimo, da je celotna masa zidu hladna. Takoj, ko prenehamo ogrevati, se v prostoru zniža temperatura, ki jo ima masa zidu. Tak prostor se hitro ogreje in tudi hitro ohladi. Velika nadloga pri notranji izolaciji je vodna para.

KAJ JE PARNA ZAPORA IN ČEMU JE NAMENJENA

Topel zrak vsebuje več vodne pare kakor hladen. Zato na meji med toplim in hladnim zrakom želi preiti vlaga na hladnejšo stran. Če tvori pregrado med hladnim in toplim zrakom zid ali toplotna izolacija, bo vodna para iz toplejše strani prehajala na hladnejšo. Če se vodna para v zidu ali toplotni izolaciji ohladi do sušišča, kondenzira in v izolaciji ali zidu se nabere voda. Ker pa vlažna izolacija ni več izolator toplote, postane neuporabna.

Da bi preprečili kondenzacijo vodne pare v izolaciji, ji s posebno folijo, neprepustno za paro, preprečimo vstop. To folijo imenujemo parna zapore.

Zapomni si, da parno zaporo pritrdimo vedno na topli strani. Če jo iz kakršnihkoli razlogov položimo tudi v zunanjo stran (kot sekundarno kritino, da se ob poškodbah kritine ne bi ob dežju zmocila izolacija), moramo poskrbeti za prezračevanje izolacije.

TOPLOTNA IZOLACIJA PODSTREŠJA

Toplotna izolacija podstrešja, ki ni predelano v sobe, je najcenejša in preprosta. Mineralno volno ali plošče iz trde pene (stiropor, lendapor) položimo na tla. Če so na podstrešju druge instalacije, kot raztezna posoda, položimo po izolaciji deske, tako da je podstrešje prehodno. Kadar je strop polna konstrukcija (betonska plošča), parna zapore ni potrebna. Nikakor ne smemo parne zapore položiti za izolacijo, ker povzroči veliko škodo, posebno nad kuhinjami ali kopalnicami, kjer se para ustvarja in ne more na prosto. Izolacija naj bo debela vsaj 10 cm.

Robert Jamšek

Tri leta IUENNE v Pliberku

Inženir Stane Kunej, rojak iz Dravograda, že vrsto let dela v Avstriji kot komercialist. Mešano podjetje luenna je vodil od ustanovitve pred tremi leti do danes, ko odhaja na drugo delovno mesto.

»Gospod Kunej, o luenni sicer imamo neke splošne predstave, pa vendar prosimo, da nam na kratko predstavite njeno dejavnost.«

»Naši osnovni dejavnosti sta uvoz in izvoz za železarno, izvoz predvsem na avstrijsko tržišče in od tam v Evropo. Avstrija je naša prva sosedja, a je zaradi ogromno majhnih podjetij najslabše obdelana.

Pri uvozu gre za oskrbo železarne z repromaterialom, ali po kooperacijski pogodbi ali je to uvoz na dodelavo, ko oskrbimo železarno z vgradnimi materiali. Tu sta dve prednosti: material v uvozu je cenejši in ugodnejše je financiranje procesa izdelave, saj stane v Avstriji 12 % na leto, v Jugoslaviji pa 60 %.

Danes, ko ima železarna težave z likvidnostjo, ji je luenna v pomoč tudi pri zagotavljanju plačil, saj je v Evropi še komaj kdo, ki je pripravljen železarni kaj prodati brez akreditiva.

Naslednja oblika našega dela je zastopanje za Jugoslavijo. Zastopamo firmi Burmann in Schlicher, na provizijski osnovi. Pri tej dejavnosti vzpostavljamo kontakte in širimo prodajo še drugih izdelkov.

Nadalje sta naši dejavnosti tesno sodelovanje s Primatom iz Maribora in iskanje novih tržišč, predvsem prek Avstrije. V teh treh letih smo jih našli kar nekaj. Tako je železarna postala dobaviteljica 20 000-članski Voest Alpine in skoraj ekskluzivna dobaviteljica odlitkov za NO-RICUM.«

»Kakšna je bila rast od začetka do danes in kaj od načrtovanega ste uresničili, česa ne?«

»Luenna je začela svoje delo v času, ko so bile sejemске kompencije hit, leta 1988. Ampak takrat železarna še ni bila njena članica oz. solastnica. Luenna je namreč ustanovila pliberška združba, železarna pa je potem pristopila.

V prvem letu je luenna naredila približno 17 milijonov šilingov prometa, v letu 1989 okoli 78 milijonov in lani 190 milijonov šilingov. Železarna je pri tem imela ves čas pri-

bližno 80-odstotni delež, 20-odstotnega pa drugi. Od teh drugih delamo z več manjšimi firmami, najpomembnejši partner pa je Primat Maribor. Zanj smo nedavno v Lipnici ustanovili predstavništvo, za katerega računamo, da bo postalo luennina samostojna sestrška firma.

Z realizacijo luenninih planov smo lahko zadovoljni. Rast od nič na 190 milijonov šilingov lani, 100 milijonov letos v treh mesecih in načrt do konca leta 250 ali 300 milijonov – to je nenormalno hitra rast prometa. Takšna je, ker je železarna ogromna firma, gigant, in zelo prav je, da ima firmo zunaj. Ves svet namreč prodaja le prek svojih firm.«

»Kako je bilo ta tri leta delati z Železarno Ravne?«

»Žal sem veliko svojega časa porabil za prepričevanje sodelavcev v železarni, da jim bo sodelovanje z luennno prineslo korist. Danes so sicer že ljudje na uvozu in izvozu, ki to čutijo, vendar je le šlo že preveč časa, truda... in po mojem občutku je še danes premalo medsebojnega dogovarjanja. Menim, da vsakega boče provizija, ki jo dobi luenna, in da so v železarni že mnogokrat razmišljali, da bodo rešili podjetje, če bo luenna imela manjšo provizijo. Toda to ni rešitev! Ta je v ceni, ki jo moramo skupaj doseči na trgu, in mora biti takšna, da mirno prenese tudi zaslužek posrednika.

»Zaradi tega železarna luenni večkrat »ni zvesta«. Trdim, da se v Avstriji ne sme nič zgoditi, da za to luenna ne ve, ker sem prepričan, da je lahko povsod koristna in lahko pomaga, ne samo finančno, tudi s poznavanjem trga, firm, jezika, predpisov.

Prilagajanje trgu je v železarni Ravne še vedno slabo. Saj se spreminja na bolje, a prepočasno. Seveda se da to razumeti. 40 let smo se v eni smeri učili, zdaj pa mislimo, da bo drugače že, če bomo spremenili organizacijo. Toda treba je začeti drugače razmišljati, drugače delati. Začeti moramo aktivno prodajati. V železarni ljudje na izvozu izvoz zelo dobro spremljajo na papirju, morali pa bi biti tri dni na teden na poti, en dan v pisarni in en dan v obratu. Ampak ne vem, koliko jim je sploh bila dana možnost, da bi prodajali, kot prodaja Zahod. Ta prodaja tako, da se prodajalec vsede v avto in kupcu osebno prinese

ponudbo pa kataloge, prospekte, cene itd. Na Zahodu je čudovito kupovati! Kupec je kralj! Mi pa čakamo na povpraševanje, in če že pride, traja, da naredimo ponudbo, pa še ta je večkrat na pol narejena, pa smo 30 % predragi itd. – skratka, cela vrsta dejavnikov je, pomembnih za nastop na trgu, in veliko je pri tem malenkosti. Hudič pa tiči prav v malenkostih, v našem obnašanju, v reprezentančnih stroških, v reševanju reklamacij itd.«

»V železarni se radi tolažimo, da smo za slabše poslovne rezultate morda pol res krivi sami, pol pa sistem, država. Kako vi ocenjujete to razmerje in kaj, menite, lahko tu prinese osamosvajanje Slovenije?«

»Sistem je gotovo nekaj kriv. Učil nas je, da se nam ne more nič zgoditi. Bilo je pomanjkanje blaga in vsak proizvajalec je bil distributer, ki se ni učil prodajati, ker se mu ni bilo treba. Tudi zakoni so bili takšni kot sistem.

Ali je razmerje 50:50, je vprašanje. Nekaj je pa v Sloveniji kljub temu sistemu uspešnih podjetij! Zelo veliko je odvisno od vodstva firme, kajti riba smrdi pri glavi; to je eno, drugo pa so malenkosti, kot sem rekel že prej. Pa še to: odločanje je na preveč nivojih, premalo je izobraževanja kadrov itd.

Procesi v Jugoslaviji so za slovensko gospodarstvo katastrofa. V pogovorih partnerji vedno vprašajo: »Kaj pa vojna?« in hudo jih je prepričati, da je ni, če sam nisi o tem prepričan.

Slovenski osamosvojitveni zakoni nam bodo gotovo olajšali delo s tujino, mnogo administrativnih zaprek bo odstranjenih itd. Ampak vse bomo morali storiti sami – nič v teh zakonih ni tako napisano, da nam bo kdorkoli kar koli dal. Le bolj enakovredno se bomo lahko pogovarjali z Evropo, čeprav ji enakovred-

ni še dolgo ne bomo, že zaradi razlike v standardu ne.«

»Prihodnost luenne?«

»Bistveni so cilji. Eden med njimi je gotovo povečevanje prometa. Z njim postaja firma močna, pridobi si večje zaupanje poslovnih bank v svetu. Danes luenna na svoje ime že nekaj dobi, nekaj smo že vredni, prav »hudo« pa ne, ker smo predvsem mladi. Miniti mora obdobje opazovanja, od pet do 8 let. Če nam bodo v tem času vsi dolgoročni posli počasi rasli, ne tako divje kot zdaj, bomo preživeli.

Drugi cilj je temeljita obdelava trga, ne le pobiranje smetane. Naš cilj za jutri – in tu mislim predvsem na Železarno Ravne – mora biti: začeti prodajati. Za to je treba imeti ljudi, ki do potankosti poznajo izdelek, ki ga prodajajo, ki vejo vse o konkurenci, poznajo trg, obvladajo jezik kupca. To je cilj, ki ga bomo zasledovali naslednjih 25 let.

Novi proizvodi, novi trgi, novi kupci – so naši cilji. Povezani so z ljudmi, s kadri, ki so naše bogastvo – a ker mi teh kadrov nimamo, nismo bogati! Velika gotovost je več majhnih kupcev, ki v celoti stanejo več, a tudi prinesejo več. Pri tem je pomembno, da se pri prodaji organiziramo po proizvodih in da si ustvarimo lastno prodajno mrežo, z lastnimi skladišči, lastnimi trgovskimi potniki... To bo prodaja končnemu potrošniku, z izdelkom, dostavljenim na dvorišče, zato bo lahko cena višja in prihajale bodo natančne informacije s trga.

Zdaj smo na poti doseganja teh ciljev, dosegli pa jih v celoti ne bomo. In prav je tako, že zaradi konkurence, ki ima prav takšne ali pa še boljše.

»Gospod Kunej, hvala za pogovor.«

Po magnetofonskem zapisu priredila Helena Merkač

ŽELEZARNA RAVNE V DNEVNEM ČASOPISJU

PRAPROTNIK Ivan:

Dialog sindikatov in vodstva ŽR. – Delo 3.5.1991 št. 101 str. 2. Podpis: (I.P.)
Problemska konferenca, namenjena reševanju zahtev delavcev Industrijskih nožev in drugih obratov, je bila le delno uspešna.
Oba sindikata zahtevata izdelavo socialnega programa do 15. maja. Vodstvo pa je obljubilo, da bodo ukrepi v zvezi s tem znani konec maja.

PROŠT Edi:

Ravne skrbijo nezaposleni. – Večer 4.5.1991 št. 102 str. 8.
Izvršni svet Skupščine občine Ravne je obravnaval osnutek načrta aktivnosti in ukrepov za zagotavljanje socialne varnosti občanov. V Železarni Ravne kasnije s programi kadrovske sanacije.

PRAPROTNIK Ivan:

Korošci zaskrbljeni nad usodo ravske železarne. – Delo 8.5.1991 št. 105 str. 7.

Železarna Ravne je v največji krizi po drugi svetovni vojni. Vzrokov za to je več: konkurenca v tujini je izredno velika, kakovost ravnških jekel in izdelkov še ni na evropski ravni, njihova cena pa je še vedno previsoka in tako na konvertibilni trg ni mogoče prodati vse proizvodnje...

PROŠT Edi:

Pozdravljena Koroška, kjerkoli si že! Mezde in delodajalci. – Prepih 10.5.1991 št. 11 str. 3.
Problemska konferenca združenih sindikatov v Železarni Ravne.

PETEK Miro:

O slovenski črni metalurgiji. – Večer 11.5.1991 št. 108 str. 11. Podpis: (mir).

Minister Izidor Rejc je sprejel predstavnike Neodvisnega sindikata vseh treh slovenskih železarn. Sindikalni delavci so ministru posredovali željo, da bi morala država pri plačah vsaj približno izenačiti vsa državna podjetja (elektrogospodarstvo, železnico, železarne...).

SLOKAR Tonja:

Minister preprečil električni mrk pri velikih porabnikih. – Delo 11.5.1991 št. 108 str. 3.
Zaradi neplačevanja računov je ELES za nekaj ur odklopil elektriko ravnški železarini.

SLOKAR Tonja:

Privilegirani zastojkarji. – Delo 14.5.1991 št. 110 str. 6.
Izklop elektrike v Železarni Ravne.

PRAPROTNIK Ivan:

Na Ravnah utegne biti še precej slabše. – Delo 16.5.1991 št. 112 str. 7.
Direktor uprave Brane Žerdoner je dejal, da se bo število zaposlenih do konca maja zmanjšalo na 4700. Napovedi do konca leta pa so še bolj črne, ŽR bo leto 1992 dočakala s 4000 zaposlenimi.

IVIČ Tomislav:

Pozdravljena Koroška, kjerkoli si že! Izklop. – Prepih 16.5.1991 št. 12 str. 3.
Redukcija elektrike v železarni.

IVIČ Tomislav:

Črna kronika. Drugo. – Prepih 16.5.1991 št. 12 str. 23. Podpis (T.I.).
Neznanec je iz pisarne tajništva poslovne enote Stroji in deli odnesel 1100 mark.

B.N.:

Granate za Raven? – Slovenske novice 24.5.1991 št. 10 str. 4.
Sirijo se novice, da bo ravska železarna s pomočjo Walterja Wolfa obudila proizvodnjo topovskih granat večjega kalibra.
To bo le nadaljevanje stare tradicije, saj je guštanska jeklarna že za rajnko Avstro-Ogrsko izdelovala najboljše granate kalibra 30,5 cm.

Dokumentirala: Hedvika Gorenšek
Koroška osrednja knjižnica
dr. Franc Sušnik

V FIRMI SER INTERNATIONAL TUDI FIRMA SERAVNE?

O projektu razvoja avtomobilskih karoserij v železarni smo prvič pisali v lanskim februarjem številki Fužinarja pod naslovom Bomo sprejeli izziv avtomobilске industrije. Ta namreč terja stalne spremembe pri karoserijah in v njihov razvoj se namerava vključiti tudi železarna.

Za izjavo o tem, kako daleč so zdaj razgovori s francosko firmo SER in kako sploh kaže z uresničitvijo projekta, smo naprosili dr. Antona Pratnekarja, odgovornega za projekt.

»Zdaj smo izdelali predprojekt tovarne orodij za avtomobilске karoserije. V tej tovarni bi bilo zaposlenih 300 ljudi. Celoten projekt je razdeljen na štiri faze:

I. izdelava orodij v sedanji orodjarni (v opremo ne bi bilo treba investirati, le v šolanje kadrov za konstruiranje orodij in v orodjarje).

II. nabava rabljenih strojev (možno jih bo kupiti od Renaultove orodjarne v Parizu, ki so jo zaradi visokih stroškov preselili na drugo lokacijo; zmogljivost teh strojev bi bila 100 tisoč ur na leto).

III. nabava novih strojev z zmogljivostjo 200 tisoč ur na leto.

IV. realizacija izdelave orodij

za karoserije po metodah CAD/CAM (zmogljivost 300 tisoč ur na leto).

Faze naj bi uresničili v desetih letih. Tudi financiranje (okoli 10 mio DEM) naj bi bilo postopno.

Projekt predvideva, da bi železarna skupaj s firmo SER formirala koncern SER INTERNATIONAL, sestavljen iz treh ali več firm: SER INDUSTRY (odgovoren za razvoj in konstruiranje orodij), SERAVNE (orodjarna za izdelavo orodij) in SOCOMEC (tovarna za izdelavo prototipov).

V tako organizirane izdelave orodij prehaja celotna Evropa. Zaradi tega se tudi francoski izdelovalci orodij za karoserije združujejo v celovite koncerne, v katerih razvijajo konstrukcije vozil, izdelujejo orodja in prototipe, za razliko od prej, ko je bilo npr. samo v Franciji okoli 500 med seboj nepovezanih orodjarn.

V Železarni Ravne bi bilo možno razvoj orodij za avtomobilске karoserije povezati z razvojem deformacijske tehnike. S tem bi zaokrožili proizvodnjo stiskalnic, orodij in prototipnih delov za karoserije ter lahko tako kupcem deformacijskih linij za avtomobilsko proizvodnjo in tudi drugim kovinsko predelovalnim industrijam ponudili celovit program, hkrati pa bi lahko pri izdelavi prototipnih odprekov še nekaj ljudi dodatno zaposlili.

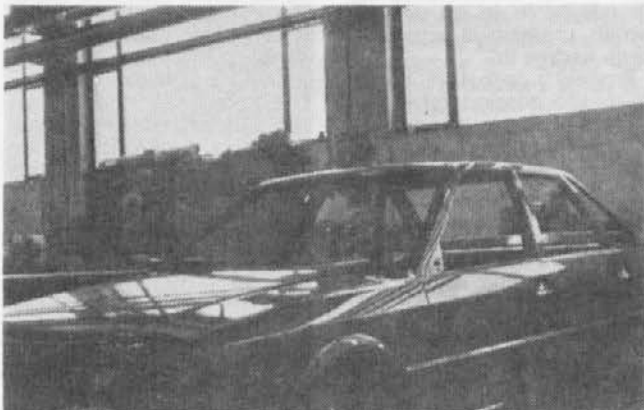
Francozi so z direktorjem SER g. Wibrottejem, ki je v tim za pripravo projekta vklju-

čil deset res priznanih strokovnjakov, predprojekt v Železarni Ravne predstavili sredi maja. Zdaj mora železarna nanj dati svoje pripombe in za njegovo uresničitev predvideti finančni delež.

Projekt razvoja avtomobilskih karoserij je gotovo eden od zelo zahtevnih projektov prestrukturiranja Železarne Ravne. Pri njem je pomembno, da to prestrukturiranje ne bi bilo prisilno, ampak dokaj naravno, saj ima železarna prirodne faktorje, kot so: lastna livarna za orodja, vsaj 50 % že instaliranih obdelovalnih zmogljivosti, znanje iz obdelovanja kovin, utečena proizvodnja deformacijskih strojev ter znanje iz konstruiranja z računalnikom in iz tehnologije CNC.

Te prednosti so Francozi videli in se po temeljiti analizi odločili za Ravne. Zdaj smo na vrsti mi, a se je glede na prakso pri vrsti projektov, kot so valji, parabolične vzmeti, ozobljeni venci, projekt CIM, ki so pred dvema, tremi leti bili zastavljeni, a so potem zvedeneli, bati, da bo tudi ta projekt doživel podobno usodo. Po drugi strani pa se moramo do tega projekta odgovorno obnašati, da ne bi postal podoben spomenik, kot je specialna jeklarna.

Strokovni kader Železarne Ravne je dolžen za projekt v časih, ko nam preti odpuščanje delavcev, realizirati. Je perspektiven, ker se avtomobilska industrija na Zahodu nenehno razvija in prehaja na Vzhod. Kot se je npr. ŠKODA

Limuzina v hali. V Pnevmatiki bodo naredili orodje za montažo vrat tega avtomobila.

vklučila v VW, imamo tudi mi vse možnosti, da začnemo sodelovati s francosko avtomobilsko industrijo. Ta išče part-

nerje in če to ne bomo mi, imajo največ možnosti Turki.«

Helena Merkač

ŠIRIMO PARKIRNE POVRŠINE

Novica je dobra za tiste, ki se vozijo na delo s svoji-

mi avtomobili: med AMD in Gradisom je železarna pridol-

bila za 60 avtomobilov novih parkirnih površin. Prešteto je, da imamo zdaj skupaj površin za 806 avtomobilov: okrog uprave za 266, pri AMD 130 in 60 novih, na makadamu, pri TSD 35, pri glavnem vходу 75, pri Nami 70, pri bencinski črpalki 40 in pri železniški postaji skupno 130.

Kot meni vodja Zaščite **Bojan Krajnc**, bi zdaj moralo biti za železarno dovolj parkirišč. Ne glede na to ostaja problem odprt pri spodnjem vratarju, kjer pa v igri ni več železarna sama, ampak že tudi mesto Ravne.

Kot doslej, pa bo tudi po- slej pri parkiranju veljalo pravi- lo: kdor prej pride, prej me- lje. Sploh bo to očitno pri upra- vi, kjer bodo varnostniki skr- beli za to, da bodo parkirišč- ča polnili po vrsti. Kdor bo po- zen, bo lahko izstopil le še pri AMD. Toda red je red, vedno boljši kot kaos, le navaditi se je treba nanj.

H.M.

Nadaljuje se tudi sodelova- nje z nizozemsko firmo Fonty- ne, ki je v Strojih naročila ce- lotno opremo za izdelovanje kolesnih obročev. Eno izmed naročenih linij so začeli mon- tirati v maju (na sliki naprava v času montaže), izdelali pa bodo še dve celotni liniji za razrez materiala za kolesne obroče.

SOVJETSKA ZVEZA

Za sovjetskega kupca bodo Stroj izdelali dvajset odvijal- cev z nadomestnimi deli in segmenti, dali pa so tudi po- nudbe za stiskalnice. Ker v Sovjetski zvezi prehajajo na konvertibilno plačevanje, na- ročila za stroje še niso potrdi- li. To je povzročilo tudi pre- cejšen izpad proizvodnje v prvi polovici leta. Po Peterle- tovem obisku v Rusiji je upa- nje, da se bodo tržne razme- re na tem tržišču tudi za nas uredile.

AMERIKA

Zaradi zalivske vojne in za- radi političnih razmer v Jugo- slaviji je za nekaj mesecev zastalo povpraševanje tam- kajšnjih kupcev po naših stro- jih. V maju se je začelo kaza- ti ponovno oživljanje tega trga.

Firma United Tehnology je naročila dve stiskalnici, tipa EDE 100 in 2DE 400. V to- varni Midwest Stamping Stro- ji zaključujejo montažo stiskal- nice 2DE 1250 in se dogovar- jajo za dobavo še dveh stis- kalnic, 400 in 800-tonske.

Firma Innovative Systems se z ameriško firmo dogovar- ja tudi za sodelovanje Stroj- ev pri izdelavi linije k stiskalni- cam.

DOMAČI TRG

Tudi doma je čutiti malen- kostno izboljšanje. Cimos Ko- per je naročil v železarni dve stiskalnici, VPS 315 in VPS 160, skupno z linijami, Revoz iz Novega mesta pa stiskalni- co tipa 2DE 400. Za Kovino- plastiko Lož bodo v Strojih na- redili stiskalnico VPS 500.

Ponudbe so Stroj poslali še več drugim podjetjem in upa- jo, da bodo dobili tudi naro- čila.

SKLEP

O delu Stroj- ev kar nekaj ča- sa nismo poročali. Hvaliti se niso imeli s čim, tarnati niso hoteli. Delali pa so naprej in začela so se kazati znamenja izboljšanja. Direktor upa, da bodo v prihodnjih mesecih la- hko poklicali s čakanja veči- no svojih delavcev.

Upajmo, da ne bo kdo pov- zročil nove zatemnitve.

Mojca Potočnik

STROJI IMAJO PERSPEKTIVO

V časih, ko nismo doživljali velikih političnih pretresov, smo bili prepričani, da gresta politika in gospodarstvo vsaka svojo pot in da je uspeh pod- jetij odvisen le od njihovega dela in poslovanja. Dogodki v zadnjih mesecih so pokazali, da ni tako. Zaradi politične nestabilnosti v državi trpi ce- lotno slovensko gospodarst- vo; med podjetji, ki se pred- vsem zaradi tega ne morejo izkupati iz težav, je tudi Žele- zarna Ravne in znotraj nje obr- at Stroj, ki je bil vseskozi tržno aktiven, pa je kljub temu v zadnjem času trpel po- manjkanje naročil.

Po besedah direktorja dipl. inž. **Jurija Pratkanja** se je v maju položaj začel umirjati, kar se kaže v povečanem za- nimanju kupcev za stroje in strojne dele, ki jih obrat izde- luje. Tudi sami ne mirujejo in izrabljajo vse možnosti za po- vezovanje z že znanimi in no- vimimi partnerji.

POVEZOVANJE S KUPCI IN PARTNERJI

Taka priložnost so medna- rodni sejmi, kakršen je sejem obdelovalnih strojev EMO, ki ga prirejajo vsaki dve leti iz- menično v Parizu, Hannoveru in Milanu. Stroj so prvič razstav- ljali na sejm v Hannoveru le- ta 1982, ko so navezali stike z ameriško firmo Innovative Systems, ki še danes predsta- vlja Železarno Ravne na ame- riškem tržišču.

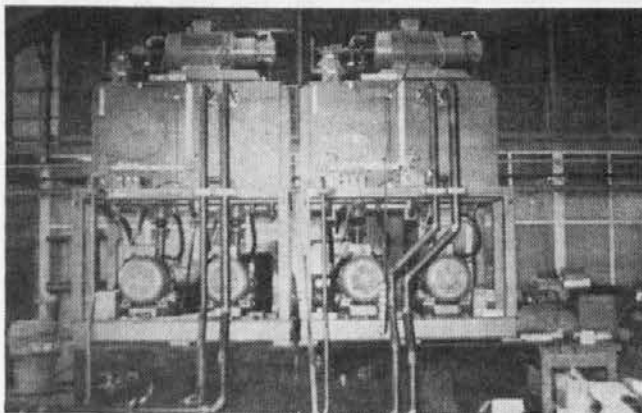
Letošnji sejem EMO je bil v Parizu od 4. do 12. junija; Stroj so na njem razstavljali stiskalnico UHS 150 skupno s firmo Spiertz, s katero imajo sklenjeno pogodbo o dolgo- ročnem sodelovanju. Doslej so zanj izdelovali posamezne strojne dele in sklope, zdaj pa prehajajo na celotne stiskalni- ce. V času od sklenitve pogo- dbe do zdaj so Stroj s pomo- čjo firme Spiertz zbirali in po- trjevali dokumentacijo, ki bo omogočila homologacijo naših strojev na francoskem tr- žišču. Brez nje namreč prodaj- ja strojev iz tuje države v Fran- ciji ni mogoča. Zahteve fran- coskega tržišča so dokaj ostr- e, zato je bilo s homologa- cijo veliko dela. Zdaj, ko je opravljeno, se Stroj odpira- jo velike možnosti prodaje, še

posebno, ker imajo francoski proizvajalci zelo razširjeno prodajno mrežo.

Po dogovoru bo firma Spi- ertz opustila proizvodnjo tis- tih tipov stiskalnic, ki jih izde- luje Železarna Ravne, kar po- meni, da se bo proizvodnja Stroj- ev na račun francoskega tržišča lahko močno povečala.

NEMČIJA IN NIZOZEMSKA

Povečuje se tudi prodaja strojev na nemškem tržišču, kjer je zastopnik Stroj- ev firma Cordt. Na to tržišče prodajo Stroj največ stiskalnic VPS in RCM, za firmo Schuller pa ob- delujejo dele stiskalnic. Ti po- sli, ki jih vodijo prek firme Bandur, omogočajo, da ima obrat zasedene zmogljivosti v obdelavi.

Novo poslanstvo podjetja

»Primerjava povprečnih cen v izvozu in uvozu držav ES z ravni cen, ki jo je dosegla Železarna Ravne, kaže, da je realizirana raven cen primerna«. To trditev sem povzel iz študija »Podjetniška strategija Železarne Ravne«, ki jo je izdelal Inštitut za ekonomsko raziskovanje Ljubljana na podlagi podatkov za leto 1989 in 9 mesecev lanskega leta. Nemalo bralcev se še spominja nasprotnih trditev nekaterih, ki s trgom praktično niso imeli nikakršne zveze, še manj pa za njegovo razumevanje potrebnih znanj.

V tem sestavku želim bralcem predložiti nekaj vzrokov premajhnega izkoriščanja kapacitet, kar je znano, da botruje slabim poslovnim rezultatom, ki so nadalje vzrok slabšanju socialne varnosti zaposlenih in ožje družbene skupnosti. Na kraju bom navedel tudi predloge iz navedene študije za postopen izhod iz kritičnega stanja, v katerem smo se znašli zaradi številnih zunanjih, predvsem pa notranjih vzrokov kot posledice zunanjih.

NAŠI PROIZVODI SO ZA TRG ZANIMIVI

Analiza dinamike trgov cen v Franciji, Nemčiji in Italiji za deset skupin naših prodajnih asortimentov kaže, da so naši izdelki povečini za trg zanimivi. To potrjujejo številna povpraševanja s tujih trgov pa tudi in zlasti sklenjene pogodbe na enih skupinah več, na drugih manj, odvisno pač od tega, kako vodilni delavci razumejo in udeležajo nesporne tržne zakonitosti, ko gre za plasman naših proizvodov na tuje trge.

Naši izdelki so zanimivi tudi za domači trg. Na tem trgu smo do nedavnega imeli skoraj popoln monopol. Model pospešene industrializacije, ki se je meril le v količinah, za zaprtimi mejami pa ohranjal pri življenju s tujimi posojili, raznimi dovoljenji, kvotami, administrativnim razdeljevanjem pravic, se je po nekaj letih dobrega življenjskega standarda in socialne varnosti pokazal kot poguben, saj je celotni družbeni in proizvodni sistem pripeljal do enakosti ubogih. V zadnjih petih letih vse krivulje gospodarskih gibanj kažejo nazadovanje, četudi so napovedi planerjev trdile nasprotno. Tako naj bi bila v letu 1990, po napovedih, industrijska proizvodnja manjša le za 2,5 %, v resnici pa je

padla za veliko več. V letošnjih štirih mesecih je padec čez 20 %, napovedi so za čez 50 %. Ob tako močnem padcu proizvodnje in s tem povpraševanja na domačem trgu ogroža normalno poslovanje velika nelikvidnost, ki ima poleg zmanjšane proizvodnje drugi največji vpliv na zmanjšano povpraševanje in zasedbo kapacitet. Tako se nam zanimivost proizvodov sprevrže v nasprotje, ki mu v sedanjem stanju ne vidimo izhoda, saj se je ob vseh političnih peripetijah domači trg praktično sesul. Zanesljiv ostaja le tuji.

STABILNI SO LE TUJI TRGI

Če hočemo torej naše kapacitete zapolniti z naročili, jih lahko v danih pogojih pridobimo le na tujih trgih. Doma jih še precej časa še daleč ne bo dovolj. Za uspešno vključevanje v svetovni trg pa je nujno, da so dani tudi zunanji pogoji gospodarjenja vsaj približno taki, kot jih ima konkurenca, npr.: realen tečaj dinarja, približno enake cene osnovnih surovin in energije, podobne davčne olajšave, stroški kreditov, pravna varnost, itd. Zunanji pogoji za uspešen nastop na tujih trgih še daleč niso dovolj, so potreben, ne pa zadosten pogoj. Za uspešen nastop so bistveni naši notranji pogoji in ravnanja. Pogledimo si jih bližje.

Z navedbo nekaj primerov iz našega vsakdana bomo videli, da se nikakor ali zelo težko odlepljamo od t.i. proizvodnega koncepta in da le stežka sprejemamo splošni cilj poslovnega sistema Železarne Ravne, to je zadovoljevanje potreb kupcev z ustvarjanjem dobička. To je temeljni postulat, ki izhaja iz trženskega koncepta in pomeni prilagajanje naše ponudbe potrebam in željam kupcev. Imejmo pri tem tudi pred očmi, da v merilu svetovne konkurence predstavljamo silno majhen delček in zato na konkurenco nimamo pomembnega vpliva. Tržni mehanizmi svobodne konkurence so tako vzpostavljeni, da nas bo vsak odmik v plus ali minus hitro spametoval, pa naj bo to obdobje konjunkturalne ali recesije; v slednji stokrat bolj in prej. Kupci zapuajo le tržno resnemu proizvajalcu.

Podpisani je bil pred kratkim priča nategovanju kupca z nepravimi podatki o porabljenem materialu in še bolj

o opravljenih urah za konkretno delo. Kaj si je mislil o nas kupec, ko je zlahka dokazal, da ga je sogovornik hotel naflancati za s 60 % več urami, ali ko na pisno zahtevo kupcu nismo dali odgovora od 27.9.1990. Šele z grožnjo, da nas bo tožil in zadevo objavil v časopisu, je odgovor dobil 15.5.1991, malo prej kot v osmih mesecih; kaj bi rekli mi dobavitelju, ki nam proizvoda navkljub plačilu vnaprej ne bi dobavil dobri dve leti? Ali z zahtevo, da kupec mora priznati npr. 5 DM/kg, ko je on pripravljen plačati le polovico tega (take cene nudijo še trije drugi ponudniki), ne postavljamo sami sebi na tako opevani »poti v Evropo« prometni znak »prepovedana smer«? Stabilen trg pogojuje tudi temu primerno naše obnašanje, če to ni skladno z znanimi standardi, naročila ni. Eno je primerjati za vsak proizvod in skupino proizvodov, koliko nas stane in koliko dobimo s prodajo, drugo pa je, ali je ta razlika pozitivna ali negativna. Slednji pomeni seveda izgubo. Žal so neredki primeri, ko v proizvodnjo usmerjeni odgovorni delavci razmišljajo: za tako ceno pa ne bomo delali. Ali komercialisti dosežejo višje cene, če ne, naročilo odklanjamo! Namesto da bi se vprašali: kako to, da konkurenca to zmoro in iskali udeležanje svojega teoretičnega in praktičnega znanja v racionalizacijah, inovacijah, se brez pomisleka o posledicah odločijo za odklonitev naročila. Pri kupcu imamo tako priliko samo enkrat, drugi ga bomo zastoj prosili za zaupanje.

Če hočemo torej dobiti več naročil na tujih trgih, bomo morali udeležati načela, ki zagotavljajo kvaliteto, kot jo trgi pogojuje, proizvajati z nizkimi stroški, imeti visoko stopnjo prilagodljivosti in hitro odzivnost na razmere na trgu. Gre torej za načela, ki zahtevajo usmerjenost na kupca.

Samo po sebi se razume, da je pogoj za doseg prejšnjega povedanega dobra organizacija dela ne samo v proizvodnji, ampak tudi v vseh službah. Kar smo doživljali zadnje mesece na tem področju, je šolski primer, kako je treba nekaj narediti, da bo zanesljivo šlo vse na slabše. Naenkrat smo se začeli obnašati, kot da je vsak obrat sam sebi namen, kot da podjetja ni več. Vsak se je že v svetu predstavljal kot samo-

stojna enota. Stari kupci so debelo gledali, kam to vodi. Na srečo se je organizacija podjetja zopet uredila, kar daje trdno upanje na postopno izboljšanje.

Z navedenimi primeri sem dobronamerno povedal nekaj vzrokov za pomanjkanje naročil in s tem premajhnega izkoriščanja kapacitet. Naj se ta sestavek ne razume kot javno pranje perila, temveč naj bo v premislek za izboljšanje stanja. Nesporno je, da sta racionalizacija proizvodnje in poslovanja s povečanjem produktivnosti naša največja problema. Z reševanjem produktivnosti – zniževanjem stroškov – omogočamo tudi reševanje trženja – povečanje naročil in s tem boljšo zasedbo kapacitet.

NOVO POSLANSTVO PODJETJA

Ohrabrujoče je, da v uvodu navedena študija z analizo dinamike cen in trgov posameznih proizvodnih programov kaže, da so naši izdelki za trg povečini zanimivi, kar se kaže v cenah in povpraševanju na svetovnem trgu. Usmeritev torej v proizvodnjo višje legiranih vrst jekel in v zahtevne programe strojegradnje se kaže kot prava pot postopnega prestrukturiranja.

Na podlagi ugotovljenih dejstev je bilo predloženo tudi novo poslanstvo podjetja, ki se glasi:

»Ravne so pretežni proizvajalec delov za kovinsko predelovalno, strojno in avtomobilsko industrijo in proizvajalec opreme in strojev ter visoko kakovostnih materialov.

Večja globina proizvodnje in trajno iskanje ter vzdrževanje strateških zavezništva in povezovanje podjetja v dinamične podjetniške mreže so osnovni smotri dobičkasosnega poslovanja.«

Podjetniško poslanstvo je središčni del oblikovanja podjetniške strategije in ciljev, torej opredelitev, kaj je vredno truda v našem podjetju in kaj ne.

Iz tega poslanstva so postavljeni tudi trije glavni cilji, ki bi jih naj dosegli v dveh letih in pol, in sicer:

1. Znižati notranje stroške poslovanja v obdobju 18 mesecev (od začetka procesa realizacije), tako da bo dosežena povprečna raven dodatne vrednosti po zaposlenem, kot so jo imeli italijanski proizvajalci v letu 1985;

– v metalurških predelovalnih obratih 29.000 ECU
– v finalnih obratih 28.000 ECU
ter realizacija na zaposlenega:

– v metalurških obratih 160.000 ECU
– v finalnih obratih 70.000 ECU

2. Spremeniti sestavo proizvodnje celotnega podjetja, tako da bodo po izteku obdobja okoli 36 mesecev po pričetku procesa prestrukturiranja stroji, strojni deli in oprema tvorili okoli 2/3 realizacije podjetja Ravne.

3. Povečati prodiranje na obvladanih trgih in osvojiti nove trge, tako da bo obseg mednarodne menjave do konca leta 1995 dosegel okoli 80 % realizacije podjetja.

Cilji so dosegljivi, saj razpolagamo z vsemi potrebnimi resursi. Najpomembnejši smo delavci. Od nas zavisi, kako bomo znali in hoteli naše delo kvalitetno in poceni organizirati ter voditi, kako bomo delali in koliko se bo vsak čutil odgovornega za svoje delo in s tem za doseganje ciljev. Noben delavec, nobena funkcija ni izvzeta. Prepričan sem, da bomo krizo identitete ter podjetniške kulture kmalu preboleli in vsi čutili, navznoter in navzven, pripadnost temu kolektivu, za katerega cilje se je vredno postavljati. Samo po sebi se razume, da imajo pri doseganju ciljev posebno mesto komercialisti; ne tisti na papirju ali s papirjem, ampak oni pravi, popolnoma predani svojemu delu, ne po sistemu poštarjev, ampak resnični tržniki, ki obvladajo svojo obrt kot stroko, ki so se je temeljito naučili v šoli ter se v praksi izkazali s kakovostnim delom. Kakor se morajo tehniki izkazati z zniževanjem stroškov in dobro kvaliteto, se morajo tržniki z naročili, ki bodo podjetje pripeljala do prej postavljenih ciljev. Tržne možnosti so, ali jih znamo izkoristiti?

Osvajanje novih trgov in večanje tržnih deležev na obstoječih nam bo omogočila visoka konkurenčnost, ki je povezana s trudom in trdim delom. Osvajanje in ohranjanje trgov bo možno le, če bomo zmožni napraviti visoko kvalitetne proizvode s čim nižjimi stroški, pripravljeni se hitro odzivati na želje kupcev, biti fleksibilni, sicer bo strah za preživetje povečal težke osebne motnje in tragedije – tako so nam pripovedovali predčasno opuščen v VOSTU.

Prestrukturiranje v smislu zapisanega poslanstva podjetja bo težko, trdo in dolgotrajno delo.

Ferdo Gnamuš

SVET IN MI KROMBACH VSE BOLJ PRIZNAVA ARMATURE

Čeprav so Armature Muta šle na svoje, imajo nekatere službe, kot je tudi razvoj, še skupne z železarno.

V desetletju, kar so bile poleg drugih proizvodni program železarne tudi armature, je bil njihov razvoj opazen. Nedavno pa so, po besedah **dr. Antona Pratnekarja**, odgovornega za ta razvoj, na tem področju naredili še izredno pomemben korak naprej: z nemškim Krombachom so se dogovorili, da bodo odslej lite, kovane in pločevinaste armature ter armature iz specialnih zlitin skupaj razvijali (pri slednjih je še pogoj, da se železarna primerno opremi za izdelavo specialnih zlitin!), hkrati pa so podpisali knjigo kvalitete po ISO 9001. S tem so Armature za Krombach drugim zahodnim proizvajalcem enakovredni dobavitelj izdelkov.

Posledično bodo zdaj v železarni kovane in pločevinaste armature pospešeno razvijali, s čimer se bo zaslužek od prodaje povečal s sedanjih 12 mio DEM na vsaj 20 mio DEM. Zaradi tega načrtujejo tudi gradnjo novih tovarn za industrijske armature, verjetno v neposredni okolici zdajšnjega obrata.

VOEST ALPINE NAS NE MENJA ZA DRUGE

Avstrija so vrata, skozi katera bo Železarna Ravne veliko lažje prišla v Evropo, kot če bi se odločila za samostojno pot. Tega se v železarni zavedamo, zato z nekaterimi avstrijskimi firmami že zelo dobro sodelujemo. Med njimi je gotovo Voest Alpine, državna firma z veliko manjšimi enotami. Po besedah **Staneta Kuneja** iz luenne so to firme, ki imajo ogromen inženiring, svoj marketing, ki znajo prodajati, in tudi prodajajo, rabijo pa dobavitelje. Na listo teh je uvrščena tudi Železarna Ravne. Kot meni g. Kunej, je kooperacijsko delo zanjo primerno, »kajti ne smemo si delati utvar, da je železarna sposobna sama sprejeti projekt, kot je npr. linija za IBIZO v Španiji, vredna 110 milijonov DEM. Je pa železarna sposobna biti kooperant, in to dober. Voest je namreč z vsem, s kvaliteto, z roki in s ceno pri tem projektu zelo zadovoljen. Ne menja železarne niti za 30 % cenejši ponudnik.«

Če nas ne bodo pokopale politične razmere, znamo z Voestom še širiti obseg poslov.

Na posnetku je delo za IBIZO v Monterju.

GROVE TESTIRA LIVARNO

Jeklolivarna ima vse večje možnosti, da začne prodajati na italijanski trg. Stike navezuje s firmo Grove. To je 500-clanski kolektiv, ki mehansko obdeluje in kompletira ventile različnih velikosti, predvsem za petrokemično industrijo. 90 % izdelkov izvozijo v 70 držav po svetu. Letno potrebujejo 1500 ton ulitkov in 15.000 ton odkovkov. Ker z zdajšnjimi dobavitelji prekinjajo sodelovanje (z Italijani in Švicarji zato, ker zapirajo livarne, s Španci pa, ker niso zadovoljni z njihovo kvaliteto), ponujajo možnost novim, a postavljajo več zahtev: hočejo kvalitetnega in zanesljivega dobavitelja, ki bo zagotavljal vrhunsko kakovost, zanesljivost v roku dobave ter konkurenčnost v ceni. Ne dovolijo, da bi jim kdo izmed dobaviteljev vzel image, ki so si ga ustvarili do zdaj.

Predstavniki firme Grove so obiskali železarno februarja in aprila, ko so opravili interni avdit za ta obrat. Maja so bili v Italiji naši predstavniki. Dobili so dve poskusni naročili, ki jima poteče rok avgusta oz. septembra.

Pred Jeklolivarno so torej odločilni meseci, v katerih se bo morala izkazati.

Zbrala: H. Merkač

ZAPOSLOVANJE, IZOBRAŽEVANJE IN PODJETNIŠTVO V TUJINI

Aprila je bil v Ljubljani seminar ZAPOSLOVANJE, IZOBRAŽEVANJE IN PODJETNIŠTVO V SLOVENIJI IN ITALIJI.

Zame je bil spodbuden, zanimiv in poučen prispevek gostov seminarja in Instituta za razvoj poklicnega izobraževanja v Rimu.

V predavanjih in razgovorih so nam Italijani prikazali:

- kako so pristopili k reševanju nezaposlenosti v osemdesetih letih

- kako so organizirani in kako se organizirajo za kar najuspešnejše reševanje zaposlovanja

- da je nizek odstotek nezaposlenosti (srednja in severna Italija ima le 3–4 % nezaposlenost) rezultat sistematičnega pristopa in truda za sleherni delovno mesto in sistematičnega pristopa pri uravnavanju gibanj pri zaposlovanju

- kako že srednješolce vzgajajo in navajajo na podjetniško razmišljanje in iskanje dela

- da so minili časi doživljenjskih zaposlitev in da moramo glede na to začeti razmišljati in se obnašati drugače do znanja, poklicne poti, zaposlitve, skrbi za lastno zaposlitev.

Nekaj »italijanskih« pristopov pri reševanju viškov delavcev in pri zaposlovanju

V preteklem desetletju je tako kot v bolj ali manj vseh razvitih državah zahodne Evrope zaradi razvoja, sprememb v družbi in proizvodnji (modernizacija, inovacije, prestrukturiranje znanja, proizvodnje in procesov...) prišlo v podjetjih do viška delavcev, do pojavov množične nezaposlenosti.

V Italiji (srednja in severna) so se nastalega stanja lotili s:

1. POLITIKO WELLFAIR – BLAGINJE in
2. AKTIVNO POLITIKO ZAPOSLOVANJA

V okviru »politike blaginje« so na seminarju predstavili dva instrumenta, ki ju je financirala država, ki sta draga in ki sta nam v svojem principu znana.

Gre za:

- a) čakanje na delo doma s polno plačo
- b) predčasno upokojevanje s polno pokojnino (ženske 50 let, moški 60 let).

Tako je imel Fiat v letih '80/'81 na čakanju na delo 35.000 delavcev.

Poudarjeno je bilo, da je

bil to zelo drag način reševanja viškov delavcev, vendar je imel veliko pozitivnih učinkov. Pri delavcih na čakanju se ni pojavil strah zaradi ogo-roženosti, zato so si lahko v miru poiskali drugo delo ali se pripravili zanj. Veliko pa jih je počakalo na čas, ko se je ponovno pojavila potreba po zaposlitvi v podjetju. Na žalost ni bilo povedano, kako dolgo je trajalo tako čakanje doma. Poudarjeno je bilo, da ravno zaradi takega pristopa k reševanju viškov delavcev Italija v teh letih ni doživljala socialnih nemirov kot v istem času Velika Britanija, kjer se je g. M. Thatcher bojevala s sindikati cele mesece.

V okviru »aktivne politike zaposlovanja« so izjavili:

- a) izobraževanje viškov oz. nezaposlenih delavcev, in sicer:

- delavce z izobrazbo oz. kvalifikacijo so vključevali v **programe obnavljanja znanja**, prekvalifikacij, preusposabljanj,

- delavce brez izobrazbe pa v programe **začetnega izobraževanja**

- b) nudenje ugodnosti za odpiranje lastnih podjetij (job creation).

Država je zainteresiranim nudila ugodna pojasnila ali nepovratna sredstva, svetovanje, usposabljanje za ustanavljanje lastnih podjetij.

Opozorjeno je bilo, da v okviru tega pristopa niso rešili zelo veliko nezaposlenih, ker ljudje niso bili vzgojeni v duhu podjetništva.

Ker so s prikazanimi ukrepi (čakanje na delo doma,

izobraževanje nezaposlenih) ščitili zaposlitev odraslih, jim je narasla nezaposlenost med mladimi. Zaradi tega je morala država začeti s stimuliranjem zaposlovanja mladih.

To je delala z nudenjem olajšav pri davkih podjetjem, ki so zaposlovala mlade, uvajala javna dela, uvajala vse možne oblike zaposlitve s skrajšanim delovnim časom in drugo.

Dogajanja na trgu delovne sile je treba uravnati, sproti ukrepati in usmerjati. To vlogo naj bi v Italiji prevzele **agencije za delo**, ki jih lahko v zelo grobih obrisih primerjamo z našimi zavodi za zaposlovanje. Te agencije obstajajo že celo povojno obdobje, s tem da se iz birokratskih zbiralec imen nezaposlenih vedno bolj razvijajo v interdisciplinarne regionalne strokovne službe, v katerih prihaja do stika in zadovoljevanja potreb iskalcev in ponudnikov dela. Pred tremi leti sprejeti zakon o agencijah za delo, ki še ni povsod in povsem uveljavljen, je prinesel nov model agencije za delo. Načelo je, da zaposlovanje v regiji ne more biti ločeno od drugih procesov, kot so: celovita politika dela, razvoj, poklicno usmerjanje in svetovanje, izobraževanje itd. **Zaposlovanje ne more in ne sme biti ločeno od teh procesov, ampak je le zadnja faza teh procesov.**

Tako morajo nove agencije za delo prevzeti vlogo aktivnega dejavnika zaposlovanja. Vsem je postalo jasno,

da je minil čas doživljenjskih služb in delovnih mest in da prihaja čas menjavanja dela in izobraževanja ter ponovnega zaposlovanja.

Kot primer agencije, ki že uspešno dela po zahtevah, je bila predstavljena agencija za delo v Trentu. Pokriva manjše področje, zato zelo dobro pozna potrebe tega področja in zato uspešno pripravlja na zaposlovanje.

Se o projektu »NAUČITI SE BITI PODJETEN«

Tudi Italijani se ne rojevajo kot podjetniki in trgovci, čeprav se včasih človek na tržnici v Trbižu, kjer uspešno prodajajo ali vsaj pomagajo prodajati 10 in 12-letni fantiči, tega vtisa kar ne more znebiti. Da so to pač Italijani, navadno pripomnimo. Poleg značaja pa je pomembna tudi vzgoja in učenje, kar dokazuje tudi zanimiv projekt **NAUČI SE BITI PODJETEN**, katerega so pred leti uvedli kot interesno dejavnost v srednje tehnične šole.

Namen projekta je v stimuliranju podjetniške miselnosti pri srednješolcih zadnjih dveh letnikov, v navajanju na iskanje in ugotavljanje potreb po raznih uslugah ali delu v lastnem okolju ter v učenju, kako se stvari lotiti. Prvi pogoj za uresničevanje projekta je, da so šole sprejele zakone o spodbujanju podjetništva in za vodenje projekta na posamezni šoli imenoval učitelje.

Na kratko je pristop tak:

Po generalni predstavitvi projekta na šoli izberejo po vnaprej pripravljenem instrumentariju (testi sposobnosti) zainteresirane dijake. Sodelovanje je prostovoljno in poteka izven rednih šolskih obveznosti. Dijake razvrstijo v skupine od 20–25.

Naloga take skupine je, da po predpisani metodologiji (vodič za učitelja, vnaprej pripravljeno didaktično gradivo, filmi, plan dela itd...) najde zamisel, idejo za svoje podjetje, naredi načrt za funkcioniranje tega podjetja (cene proizvodov, storitev, potrebna finančna sredstva...)

Večina skupin delovanje podjetja simulira, nekatere pa ga realizirajo tudi v življenju. Poleg učiteljev šole sodelujejo pri izvedbi tudi sodelavci iz okolja šole (bankirji, podjetniki...) Menda so rezultati zelo vzpodbudni. Poudarjeno je bilo, da ta projekt ni direkten odgovor na nezaposlenost, ampak učence vzgaja in uči iskati delo v lastnem okolju.

Tako Italijani. Marsikatera njihova izkušnja je vredna posnemanja, nekatere pa po naših možnostih tudi že izvajamo.

Ana Pavše

KAJ SMEMO VEDETI O CIRKONIJU IN HAFNIJU

Cirkon je krščen po rudi cirkonitu, hafnij pa po latin-skem imenu za Koebenhaven, kjer je živel odkritelj hafnija.

Nastopata zmerom v paru in sta navzoča skoraj v vseh globočinah in prodorninah, kot se reče po geološko. Hafnija je petdesetkrat manj kot cirkonija, tega pa je v zemeljski skorji 0,023 %. To pomeni, da je od znanih kovin le silicija, aluminija, železa, mangana in kroma (25, 6, 5, 0,1 in 0,03 %).

Ker je hafnija veliko manj, si podrobneje oglejmo le cirkonij.

Pridobivamo ga iz silikata, ki ga segregiramo z ogljikom, nato ga s klorom zvbavimo iz karbonitrada v klorid in iz tega izrinemo cirkonij z magnezijem (Krollov postopek). Sam cirkonij se tali pri 1750°C, specifično teža ima 6,3 g/cm³. Kemijsko je v navadnih kislinah (žveplena, solna, solitna) zelo obstojen, ne pa v fluorovodikovi ali zlatotopki. Nevezan ni strupen, žal pa so njegove soli. Še odločnejši so ostanki cirkonija na površini zlitin uran – cirkonij – so eksplozivni. Enako neprizanesljiv je sam cirkonijev prah, če je drobnjši od 17 mikronov. Gasiti smemo le z grafitnim prahom ali soljo.

Dragocenost te kovine so njena precejšnja trdnost 350 MPa pri 20°C, oz. 100 pri 400°C, raztegljivost (100 % pri 420°C) in žilavost (2–6 kpm pri 20°C in trikrat večja pri 300°C). V smeri predelave je žilavost dvakrat večja kot prečno nanjo. Trd je kot molibden ali titan (160 HB). Trši so le volfram, vanadij, niobij (250 HB).

V jeklarni ga imamo radi, ker je močnejši dezoksidant, kot sta mangan ali silicij in ker njegov učinek lažje nadzorujemo kot titanovega. Primernejši od aluminija pa je, ker pusti manj zaostalih pro-

duktov, vključkov.

Iz jeklene raztopine neusmiljeno izžene tudi druge škodljivce: žveplo, dušik in tudi ogljik, če nam je napoti.

Je iznajdljiv element: zelo rad tvori karbide, toda če je veliko ogljika, bo skuhal jeklu grafit. Varuje pred kosmiči (vodikovimi eksplozijami) Cr-Ni-Mo jekla, če ga je do 0,5 %.

Podobno kot krom je odločen bojevnik proti nevarnostima rdečega in vročega loma v kovačnici in valjarni. Seveda bo tvoril primerno sposobne sulfide le v jeklu, ki je pred dodajanjem cirkonija dobro razkisleno, tj. dezoksidirano. Če ni, bo zrastle namesto sulfidov oksidni malopridni drobiž.

Avtomatnim jeklom (tj. tistim, ki jih moremo zelo hitro 'stružiti') zato tudi olajša valjanje. Čeprav imajo zelo malo mangana, se ne razlezejo, ne razpokajo med kovanjem. Cirkon opravi z več kot 0,3 % žvepla, potrebnega za odrezilnost. S svojo prilagodljivostjo torej cirkonij vskoči namesto mangana.

Sulfidom v ležajnih jeklih, ki imajo povečano vsebnost žvepla, daje pravo oglatno obliko in velikost cirkon šele tedaj, ko ga je 0,3 %. Če ga je več kot 0,3 % ali manj od 0,002 %, se razleze sulfid kot krhka lupinica na meje zrn.

Na splošno jeklom izboljša žilavost, ker jim zmanjšuje zrnno tako, da na drobno razprši vse mogoče spojine, ki jih rad ustanavlja: silikate in sulfide, okside in nitride. Navkljub ali prav po volji svoje iznajdljivosti se ne da podkupiti in čeprav zmanjšuje zrna – povečuje možnost globokega kaljenja izdelkov. Nasprotno pričakovanjem.

Visoko trdnim malo legiranim jeklom izboljša žilavost v hladnem. To le še okraši lepo trdoto. Mimogrede olajša mehansko obdelavo.

Visoko manganskemu visoko ogljičnemu jeklu cirkonij dodatno poviša trdoto in včasih tudi mejo elastičnosti, toda v škodo zmožnosti raztezanja.

V nerjavnih je pravi blagoslov, saj ni naklonjen zopni sigma fazi in ji ovira nastop tako, da pride čim pozneje.

Jekla za električne grelnice spirale prestopijo v višji razred takoj, ko se lahko legitimirajo s cirkonijem. Podobno vstopnico pomeni tudi torij.

Ozrimo se nekoliko na sodelavce v livarnah železa. Cirkon učinkuje tam podob-

no kot titan: tvori karbide, veže nase žveplo, omogoča nastajanje podhlajenega grafita. V belem železu z njim sicer nastopi malo grafita, pa tudi silno skrajšanje potrebne žarjenja za pridobivanje meliranega železa.

Za uporabo imamo posebne mešanice, cepiva, s katerimi izboljšamo železni litini obenem trdnost in mehansko obdelovalnost.

Metalurgija in sorodne tehnološke veje so pritegnile cirkon tudi kot oksid za službo v talilnih posodah, li-varških formah in drugih trdnjavah, ki naj bi ohranile visoko trdoto vse do bajnih 2700°C. Te trmoglavke so obstojne skoraj proti vsemu: vzdržijo kisline in baze.

Obstojnost poveča kremnovemu steklu ravno cirkonov oksid. Da je email cel navkljub hitremu ohlajanju ali ogrevanju kuhinjskih in drugih posod, ima zasluge spet brezčutni oksidni cirkonij.

Čisti cirkon služi še bolj visokoletečim načrtom: kot središčna konstrukcija jedrskih reaktorjev. Kirurgom priskrbi lobanjske ploščice in kostne proteze. Kemiikom postavlja drage naprave, gradi

elektronikom elektronike in bliskovke.

Kemijsko zelo podoben cirkoniju je hafnij s skoraj enakim tališčem, toda ravno dvakrat večjo specifično težo. Do leta 1950 so ga Francozi imenovali celtium. Dobro se pusti vleči v žico.

Korozijska obstojnost mu daje značaj titana, ne cirkonija.

Teža, trdnost v vročem in kemijska obstojnost so ga priporočile za nadzorniške palice v jedrskih reaktorjih, ki so vodno hlajeni. Opravlja delo zaviralca nevtronskega toka, tj. ob potrebah ga zmanjšuje.

Zaupamo mu vlogo žarilnih nitk v svetilkah, včasih si jo deli z volframom. Visokotlačne elektrone in katodne cevi so tudi njegove zaposlovalke.

Že nekaj malega hafnija pričuje za veliko vzdržnost grelnih uporovnih spiral.

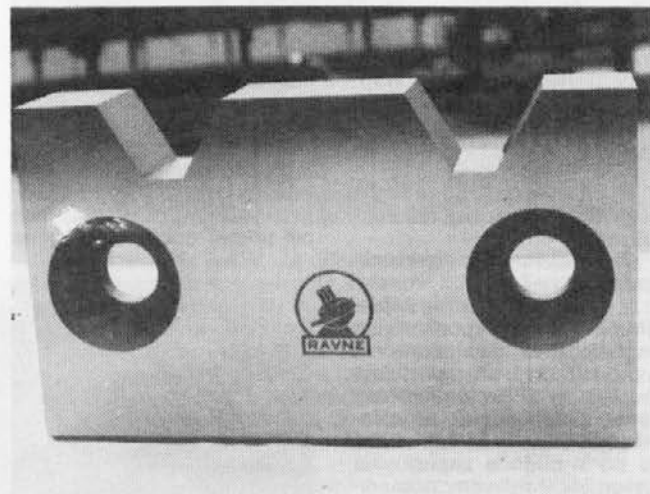
Dejavnost raztegne na sodelovanje v različnih zlitinah in loti se celo umetnosti:

Daje prijetne obstojne barve keramičnim izdelkom. Z njim se začnejo ognjemeti, saj je odličen detonator.

Mag. Franc Uranc

NOŽI ŽELEZARNE RAVNE NA SEJMU EMO

Na mednarodnem sejmu obdelovalnih strojev in opreme EMO, ki je bil od 4. do 12. junija v Parizu, so bili letos prvič razstavljeni strojni noži iz Železarne Ravne z lastno oznako.

Razstavni prostor so Industrijski noži pridobili s pomočjo francoske firme HIT, odstopila pa jim ga je firma Cosmos. Ni bil posebno velik, vendar tolik, da so na njem predstavili večino proizvodnega asortimenta v malem, od sekistroja do furnirskih, grafičnih in pločevinastih nožev. Na sliki je eden izmed razstavnih primerkov z dobro vidnim znakom Železarne Ravne.

Sodelovanje na sejmu EMO je del velikega prizadevanja vodstva Industrijskih nožev, da bi si razširili prostor na svetovnem tržišču. Vsaj na francoskem so bili doslej še neznani. Sejem je priložnost za navezavo neposrednih stikov s potencialnimi kupci, in te zaradi krize na domačem trgu potrebujemo bolj kot kdajkoli. V Nožih upajo, da se bo po tem sejmu prodaja njihovih izdelkov v Zahodni Evropi povečala.

M.P.

INTERNA STANDARDIZACIJA V NOVIH GOSPODARSKIH RAZMERAH

Veliko dejanskih, praktičnih problemov se poraja ob dejstvu, da Slovenija vedno bolj teži k odcepitvi. Tudi področje standardizacije ni izjema.

V zborniški komisiji za standardizacijo in kakovost so že pripravili temeljito razpravo tudi o tem problemu, ki ni majhen in je prisoten na vseh poteh, ki vodijo v Evropo.

Z razdružitvijo se moramo pripraviti na ločitev od Zveznega zavoda za standardizacijo (ki mimogrede že zdaj ni bil učinkovit, saj ni bil sposoben prevesti standarda ISO ali EN v naše razmere prej kot v 3 letih) in oblikovati identično slovensko institucijo. Ta bi seveda morala delovati bolj fleksibilno, se povezovati z internimi standardizacijami v večjih podjetjih v Sloveniji in vplivati nanje kot spodbujevalni dejavnik tehnološkega razvoja, spodbujati strokovnjake k sodelovanju pri nastajanju in prenašanju standardov EN v naše razmere ter s tem doseči še hitrejšo prilagajanje razviti zahodni Evropi.

Učinkovitejšo delovanje interne standardizacije zahteva odgovore na različna vprašanja:

1. Najracionalnejše in hkrati najbolj učinkovito število zaposlenih?
2. Organizacijska pripadnost?
3. Dejavnost interne standardizacije v novih gospodarskih razmerah?
4. Opremljenost in informacijski sistem?
5. Za koga in kako izdajati?
6. Kaj ovira razcvet standardizacije?
7. Se ukvarjati s standardizacijo ali ne?

Iz literature pa tudi iz dejanskega števila zaposlenih je moč ugotoviti, da v naprednih zahodnih državah zaposlujejo od 0,5 do 1 % standardizerjev na skupno število zaposlenih, kar bi za našo železarno, ki bo v bodoče zaposlovala okrog 3500 delavcev, pomenilo približno 16 ljudi, ki delajo na standardizaciji.

Tudi organizacijska pripadnost je pomemben aspekt v delovanju standardizacije, saj odmaknjenost od dogajanja pomeni neučinkovitost, ljudi je težko pritegniti, prepričati, možnosti in prednosti standardizacije ostanejo neizkoriščene.

Zato je zelo pomembno, da je standardizacija dodeljena taki enoti, v kateri lahko neobremenjeno deluje za celotno podjetje. Za naše razmere bi izmed več variant (konstrukci-

ja, proizvodnja) bilo najprimernejše vodstvu holdinga ali koncerna (kot servisna dejavnost za vsa podjetja) pa tudi skupni razvoj in nekako na pravem mestu smo po novi reorganizaciji tudi pristali. Omogočeno nam je celovito in enovito delovanje v vsej železarni in v nekaterih primerih tudi navzven.

Dejavnosti, ki jih bomo izvajali v novih gospodarskih razmerah, ne bodo v bistvu prav nič drugačne kot do sedaj:

- vodili bomo še naprej lastno standardoteko standardov (JUS, DIN, ISO, EN, ASTM...) jih ažurirali in s standardi oskrbovali vse zainteresirane ter vodili evidenco prejemnikov
- pripravljali, izdajali in ažurirali bomo lastne interne standarde za urejanje tistih področij, ki v nacionalnih ali tujih standardih niso obravnavana
- spremljali in dopolnjevali izbor standardnih elementov in izvajali tipizacijo
- spremljali in dopolnjevali izbor materialov in izdelovali banko podatkov o lastnostih materialov
- svetovali in informirali na področju standardov in standardizacije
- izvajali nadzor nad izvajanjem in upoštevanjem standardov
- sodelovali s podjetji in organizacijami s področja standardizacije ter poslovnimi partnerji.

Za vse te dejavnosti so na Zahodu že močno vključili v svoje delo računalnike. Naša železarna je v primerjavi z drugimi večjimi podjetji v Sloveniji precej dobro opremljena

z računalniki. Povezani smo z različnimi informacijskimi sistemi v Sloveniji (IZUM, Informacijski center) pa tudi v tujini (DIALOG, DATA-STAR...) in lahko uporabljamo podatke v teh bazah, ki zajemajo skoraj vse znanje človeštva. Če ne bi bil stalno na površju problem stroškov, ki nastanejo ob uporabi le-teh, bi lahko ta neusahljivi vir resnično koristno uporabljali.

Niso pa prazni žepi edino, kar onemogoča normalno delo. Zavedamo se, da moramo s svojim delom in osveščanjem ljudi v zvezi s standardizacijo in prilagajanjem Evrope doseči čim širše sodelovanje strokovnjakov. Proces standardizacije je preveč obsežen in raznolik, zato bi morala vsaka strokovna služba v podjetju v načelu skrbeti tudi za standardiziranost na svojem strokovnem področju, kakor mora skrbeti za svoj razvoj, organiziranost, kadre itd. Ta skrb se kaže v zbiranju in upoštevanju standardov ISO, EN in JUS, pa tudi v izdelavi lastnih standardov, ki predpisujejo metode, tehnologijo, kontrolo, organizacijo itd. oziroma vse tisto, za kar ni nacionalnih ali mednarodnih standardov.

Interne tovarniške standarde izdajamo tudi v primerih, kadar so nacionalni ali mednarodni standardi preveč splošni in ne vsebujejo zahtev, ki so pomembne za podjetje, kadar želimo izdelati ožje izbore ali kadar želimo poostri višjo zahtevo po kakovosti, kot je primer v standardih.

Postopek izdajanja internih standardov je preprost in dokaj učinkovit.

Strokovnjak na določenem področju po navodilih in v sodelovanju s standardizerjem izdela osnutek tovarniškega standarda – TS, ki ga standardizer pripravi do predloga.

Predlog potem po standardiziranem postopku dobijo v obravnavo vsi tangirani (obrat, kontrola, razvoj, nabava, prodaja...). Pripombe na predlog se na usklajevalnem sestanku uskladijo in TS je nared za izdajo. Ponovno bomo uvedli nekakšen odbor za standardizacijo (prej tim), ki bo tovarniške standarde dokončno potrjeval.

Na ta način se lahko hkrati na različnih področjih organizira izdelava standardov in prilagajanje evropskim normam je lahko zelo hitro. Seveda pa je osnovni pogoj za takšno učinkovitost pozitivna miselnost ljudi, ki sodelujejo.

Zelo negativno lahko na miselnost ljudi vpliva tudi splošna zaostalost jugoslovanske standardizacije, ker se je treba prilagajati tako, da neposredno nabavljamo tuje standarde, ki jih je treba prevajati, preden jih vnesemo v naše razmere.

Prav tako razcvet standardizacije ovira neenakopraven položaj z razvojem novih proizvodov, tehnologij in procesov, premajhna zainteresiranost strokovnjakov za sodelovanje na standardih JUS in internih standardih, nemotiviranost standardizerjev, premajhna vključitev računalniških medijev v procese standardizacije, zastarel Zvezni zakon o standardizaciji, nepriljubljenost vodstev podjetij investirati v standardizacijo, premajhna vključitev naših strokovnjakov v delo delovnih teles ISO in CEN/CENELEC pa tudi to, da standardizacija ni uvedena kot učni predmet na fakultetah in drugih tehniških šolah.

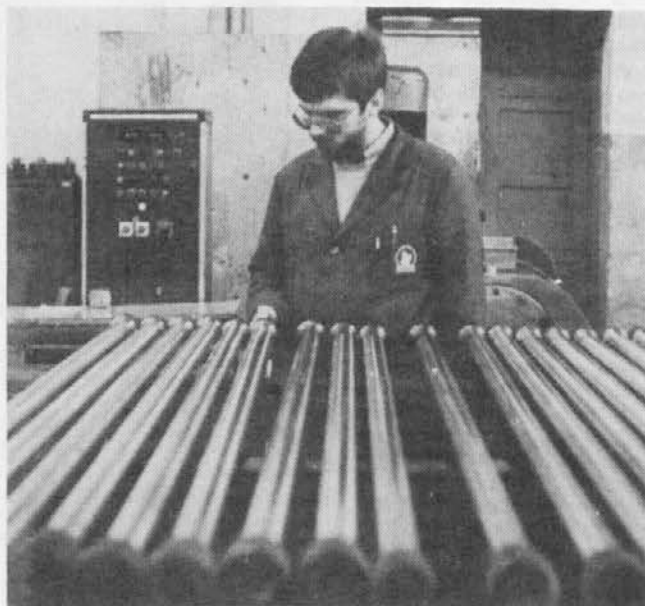
In ko analiziramo vse te ovire, na katere naletimo v standardizaciji, se sprašujemo, ali se sploh ukvarjati z njo ali ne. Dejstvo pa je, da si ravno v krizi ne bi smeli privoščiti zanemarjanja te dejavnosti in si pri tem še domišljati, da bomo ravnali gospodarno, če bomo to dejavnost zmanjševali ali celo ukini. Kdor ni pripravljen spoznati vsaj osnove te dejavnosti, tudi ne bo nikoli spoznal njene koristi. Standardizacija ni strošek, ampak zelo pomembna investicija.

Zaključimo z mislijo, ki izhaja iz zahodnih virov:

Izum – razvoj – standardizacija so trije bratje tehnike, ki so se rodili drug za drugim in se, tako kot v vsaki dobri družini, tudi včasih skregajo, vendar samo skupaj lahko ohranijo in razmnožujejo očetovsko dediščino inženirske umetnosti.

(Vir: Gospodarski vestnik, 9. maj 1991)

Anita Čebul
Standardizacija in dokumentacija

IZ NAŠIH LABORATORIJEV

SERVOHIDRAVLICNI PREIZKUŠEVALNI STROJ TIPA 630 kN

Preizkušanje materiala zahteva nenehni razvoj metod, ki so najbolj blizu dejanskim pogojem. Za vrsto takšnih preizkusov je zelo pomembno imeti ustrezno opremo. Za širše področje preizkušanja, pa tudi na višjem nivoju, je instaliran servohidraulični preizkuševalni stroj.

Maksimalna statična obremenitev je 630 kN, maksimalna dinamična obremenitev je ± 500 kN, hod cilindra pa je ± 125 mm. Odvisno od pogojev preizkušanja (amplituda, hod cilindra, obremenitev), je maksimalna deklarirana frekvenca 200 s⁻¹.

Osnovna koncepcija stroja je preizkušanje materiala (probe) in konstrukcij (gotovih strojnih delov). Seveda ima vsako od teh osnovnih področij svoje specifične in je to tudi treba upoštevati pri planiranju in izvajanju preizkušanja.

Z uporabo ustreznih naprav na stroju lahko opravljamo naslednje preizkuse:

1. Statični preizkus: natezni, tlačni, vzvojni, za določanje klasičnih mehanskih lastnosti, kot so: R_{p0,2}, R_m, E, n in K.

2. Določanje lomnomehanskih lastnosti, kot so:

- faktor intenzitete napetosti K_{IIc}.
- J_{Ic} – integral
- R-krivulja
- COD-vsebnost
- hitrost naraščanja razpoke da/dN

Za določanje teh lastnosti se uporabljajo specialni vzorci, ki so navadnih oblik in tudi dimenzij.

3. Ciklično preizkušanje

Ciklično preizkušanje predstavlja veliko področje uporabe servohidrauličnih strojev. Področje je razdeljeno na dva dela, glede na število obremenitev.

Obstaja namreč področje visokega cikličnega utrujanja (HCF), v katerem se določa življenjska doba v obliki klasičnega Wöhlerjevega diagrama. Drugo področje nizkocikličnega utrujanja (LCF) se ukvarja v prvi vrsti s plastičnimi deformacijami v območju obremenitev do 5.104 nihajev. Rezultati preizkušanj v tem področju so ciklični diagram napetost-deformacija, določanje ojačanja in mehčanje materiala, Wöhlerjev diagram deformacij. Preizkušanja so zelo zahtevna, posamezna pa tudi dolga.

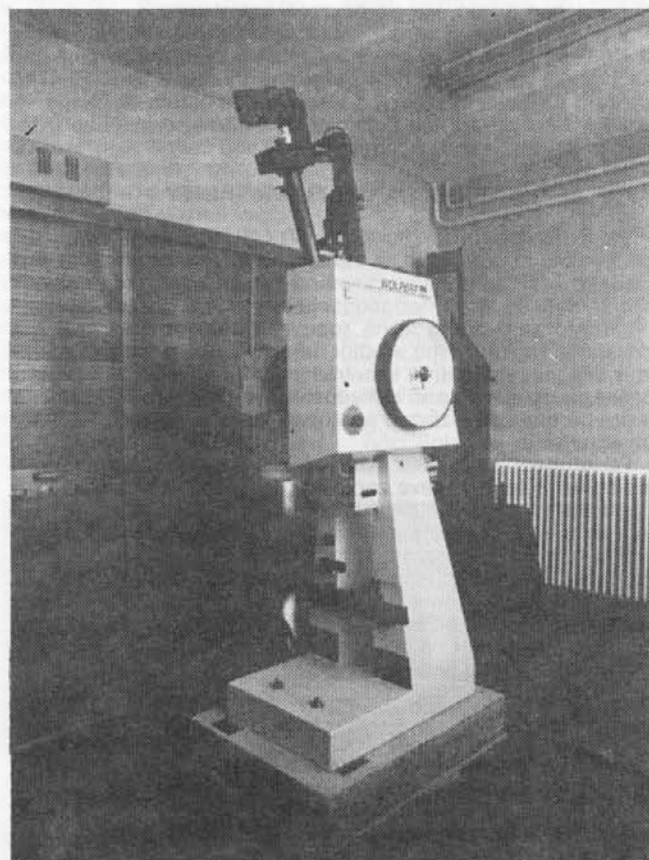
4. Simulacija

Simulacija predstavlja preizkušanje v obratovalnih pogojih. Za te pogoje je treba poznati vrsto podatkov, kot so: velikost, smer, pogostost sile in deformacije. Simulacija predstavlja del faze pri določanju življenjske dobe konstrukcijskega de-

la ali vzorca. Ker je življenjska doba sestavljena iz časa, potrebnega za nastanek razpoke, in časa za širjenje razpoke, je razvidno, da se pri simulaciji uporabljajo rezultati in izsledki s področja nizkocikličnega utrujanja – nastanek razpok – in s področja lomne mehanike – širjenje razpok. Simulacija se izvaja prek lastnih programov ali pa prek standardiziranih programov za točno določena področja uporab.

Kot je razvidno, servohidraulični stroj, ki je računalniško podprt, omogoča preizkušanje v zelo širokem območju in je povezan s posameznimi, lahko rečemo tudi s širokimi panogami.

INSTRUMENTIRANO CHARPYJEVO KLADIVO PW 300/150

Energija udarca omogoča diferenciranje različnih jekel glede na njihovo žilavost oziroma karakter loma. Pri preizkušanju z upogibnimi udarnimi obremenitvami, dobljene vrednosti energije udarca, se določa kot integralna velikost sile in deformacije. Ta vrednost je klasično odčitana »žilavost«, in predstavlja mehansko lastnost jekel.

Razvoj merne tehnike pa tudi posameznih novih vej na območju preizkušanja materiala je pripeljal tudi do instrumentiranja Charpyjevega kladiva. Instrumentacija v kratkih besedah pomeni:

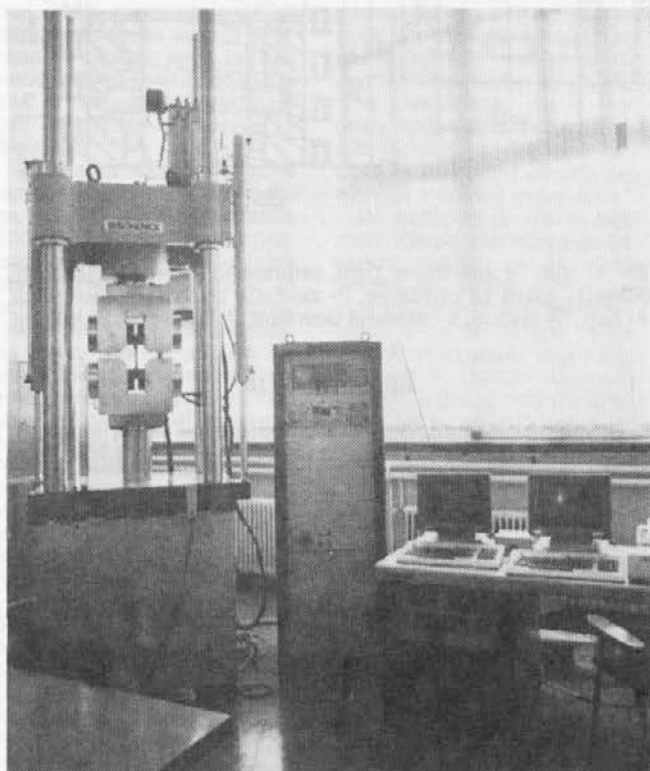
električno merjenje neelektričnih veličin, tj. električno merjenje sile, poti in časa. Z istočasnim merjenjem teh veličin z uporabo elektronike je omogočen zapis integralne krivulje, ki predstavlja energijo udarca oziroma »žilavost«.

Pridobitev diagrama sila – pot – čas (energija – pot – čas), omogoča množica analiz, katere opisujejo obnašanje jekla pri dinamičnih obremenitvah, kar omogoča boljše poznavanje jekla.

Analize lahko izvajamo na zarezanih standardnih vzorcih in na standardnih vzorcih z dinamično razpoko.

Pri standardnih vzorcih lahko določamo vrednosti KV (KU, KU 300/3), po tem pa energijo, silo, pot, čas: za iniciranje razpoke, za širjenje razpoke, za zaustavljanje loma itn. Vse te preizkuse lahko opravimo na sobni, znižani ali zvišani temperaturi.

Pripravil:
Dr. Dorde Dobi

INDUKCIJSKO KALJENJE VALJEV Z ZAŠČITO ČEPOV

TEŽAVE PRI IZDELAVI VALJEV

Železarna Ravne že tri desetletja proizvaja širok asortiment valjev za domači in svetovni trg. Tak asortiment pa prinaša tudi probleme. Pri nas so se pojavile težave pri termični obdelavi, in sicer pri površinskem kaljenju čepov za ležaje in delovne površine zaradi njune različne zahteve po trdoti ter glede razlike med premerom čepa in delovne površine, ki je zelo majhna (45 mm na steno).

Od valjev za hladno valjenje jekla se običajno zahteva, da so čepi pobožšani na 40–42 HRC, delovna površina pa na 60–64 HRC. Včasih se pojavi zahteva, da so tudi čepi kaljeni na visoko trdoto, kar pa povzroči velike težave.

V našem primeru so bili čepi trdote 58–60 HRC, a delovni del 63–64 HRC. Za izdelavo valjev s takšnimi zahtevami smo se odločili za orodno nizko legirano Cr-Mo-V jeklo C 4740 za delo v hladnem stanju, z visokim odstotkom ogljika, z visoko trdoto. Zaradi teh lastnosti se lahko uporablja za izdelavo valjev za hladno valjanje jekla.

TERMIČNA OBDELAVA VALJEV

Valje smo pobožšali (kalili) na 40–42 HRC. Čepe smo kalili plamensko in popuščali na zahtevano trdoto, potem smo plamensko kalili še delovno površino valja. Šele tu se je pojavil problem, ki se vidi v nedoseganju zahtevane trdote. Zahtevano trdoto smo dobili le na robovih zaradi obojestranskega odvajanja toplote. Proti sredini delovne dolžine valja je padala v blagem radiusu k simetriji pod 52 HRC zaradi prepočasnega ohlajevanja in nezadostne količine vode v razmerju s premerom valja. Izbrani postopek torej ni dal pričakovane rezultata.

Pri drugem poskusu z indukcijskim kaljenjem delovne površine valja se je zadeva zapletla.

Čepi, ki so že bili plamensko kaljeni, so se od induktorja visoko predgreli, trdota je drastično padla kot posledica čezmernega ogrevanja zaradi nerodnega konstrukcijskega odnosa med premeri čepov in delovne površine valja.

Še večja nerodnost nas je doletela, ko je bila spuščena voda za ohlajanje delovne površine. Voda je škropila tudi po čepih, zaradi česar so čepi razpokali po vsej površini, posledica pa je bila, da je bil valj izmeček.

INDUKCIJSKO KALJENJE DELOVNE POVRŠINE Z ZAŠČITO ČEPOV

Problem je zahteval hitro iskanje rešitev. Prišli smo na idejo, da izdelamo za čepe zaščitne puše. Izdelali smo jih iz že pobožšanih kosov jekla C 4730.

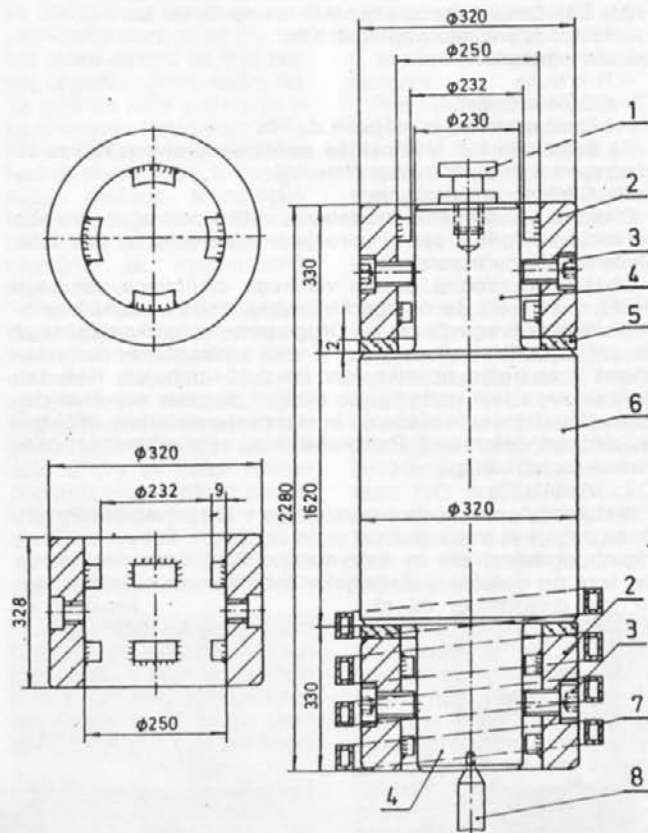
V odprtini so na oba konca navarjeni po štirje distančniki. S takšno zaščito smo brez težav uspešno kalili valje, zahvaljujoč zakonitosti električnega toka in delovanja skin efekta. Zaradi skin efekta na površini kosa je gostota toka naj-

večja, proti notranjosti pa hitro upada. Zaradi upora, ki ga daje kovina, pride do segrevanja, ki je najmočnejše v površinskem pasu.

Na osnovi tega dejstva smo izvlekli ogrevanje na zunanjo površino puše in s tem preprečili segrevanje čepa. Desetmilimetrski zračni reža je preprečila ogrevanje čepov nad temperaturo popuščanja 250°C. Kolikšna je bila temperatura na čepih, ne vemo, ker nismo imeli možnosti za meritev. To končno tudi ni cilj proizvajalca, ampak je že snov za znanstveno raziskavo. Mi smo svoj cilj dosegli, ko smo uspešno okalili valje in jih odpremili naročniku.

Imeli pa smo seveda tudi zadovoljstvo, da smo prišli na idejo, podobno oni o Kolumbovem jajcu.

Dragan Novakovič, dipl. inž.

Sl. – Valj z zaščitnimi čepi, pripravljen za indukcijsko kaljenje 1 – glava za obešanje, 2 – zaščitna puša, 3 – imbus vijak, 4 – čep, 5 – tesnilo, 6 – delovna površina, 7 – induktor, 8 – konica.

BIBLIOGRAFIJA

- D. Novakovič: Tehnološko-kontrolni protokoli za varjenje. Slovenske železarne, Železarna »Ravne« – Ravne 1986
R. Blagojevič: Indukciono zagrevanje u industriji »Tehnička knjiga« – Beograd 1948
V. Stanković: Mašinski materijali sa termičkom obradom. VTMS – Novi Sad 1969
D. Seferijan: Metalurgija zavarivanja. »Građevinska knjiga« – Beograd 1969
V. Brajović: Elektrotermija – sistem indukcionog grejanja. »Naučna knjiga« – Beograd 1985
E. Hot: Elektrotermička konverzija energije. »Svjetlost« – Sarajevo 1985
Katalog: Dodatni materijali za talilno varjenje. Slovenske železarne, Železarna »Jesenice« – Jesenice 1982
Katalog: Čelici za cementaciju, nitriranje i poboljšanje. Slovenske železarne, Železarna »Ravne« – Ravne 1979

Zaščitne puše

PREBRALI SMO ZA VAS

POKER ZA NACIONALNO ŽELEZO— DOPOLNILO

Pri odločitvi za sanacijo slovenskih železarn je slovenska vlada izbrala isto opcijo kot mnoge druge države v Evropi, v katerih je bila pred leti jeklarska industrija v krizi, na primer Avstrija, Italija, Nemčija, Anglija in Francija. V Avstriji, Franciji in Italiji je še danes država direktno ali prek holdingov lastnik 95 % proizvodnje jekla. Ne glede na to je proizvodnja jekla rentabilna. Restrukturiranje je povsod trajalo nekaj let. V Evropi nimajo lastne proizvodnje jekla samo mikrodržave kot na primer San Marino itd.

Naziv »opotekajoči se velikan« je zgrešen; res, da je slovensko jeklarstvo opotekajoče, v mednarodnem merilu pa ni velikan, ampak eden izmed nekaj sto palčkov, ki proizvajajo zelo veliko jekel za strojegradnjo ter večino orodnih jekel in jekel visokega cenovnega razreda.

Študija firme Mc Kinsey je mogoče za slovansko javnost nova. Za nekatere v slovenskem jeklarstvu pa ne prinaša nič bistveno novega v primerjavi s stališči in predlogi, ki so bila predstavljena že leta 1985.

Profilni program v enem podjetju je nemogoč, če se hoče doseči specializacijo na dve temeljno različni skupini jekel, klasična jekla za strojegradnjo in visoko legirana in orodna jekla ter superlitine. Brez te specializacije si ne morem predstavljati sanacije jeklarstva v Sloveniji.

Železarna Ravne ne more razviti strojegradnje do obsega, da bi lahko porabila 100.000 ton jekel lastne proizvodnje. Približno toliko jekla porabijo v Sloveniji samo tri podjetja, in sicer TAM, Gorenje in Iskra. Ima pa Železarna Ravne po razumnem restrukturiranju in sanaciji realne možnosti za plasma vsaj take količine jekel visokega cenovnega razreda v proizvodih in polproizvodih. Sanacija strojegradnje na Ravnah je treba obravnavati v kontekstu sanacije slovenske strojegradnje, ne pa v kontekstu sanacije jeklarstva.

Sanacija železarn Ravne in Štore je treba izvesti tako, da se bo v končni fazi program dopolnjeval, ne pa prekrival. Odločitev, da se postavi nova naprava za konti litje klasičnih jekel za strojegradnjo, ne bi bila racionalna v času in današnjih razmerah. Brez

konti livne naprave pa so valjana jekla te vrste iz Železarn Ravne za okrog 30 % dražja kot iz Železarn Štore. Pač pa je treba v Železarni Ravne postaviti manjši konti liv za jekla najvišje kakovosti za format gredic, ki se neposredno valjajo v končne proizvode. V Železarni Ravne je seveda potrebno zelo intenzivno razvijati program kovaštva in ohraniti zanj potrebno proizvodnjo jekla.

Ocenjevanje stroškov sanacije je informativno le, če se istočasno razmišlja o stroških za nadomestni program za zaposlitev delavcev. Če te zaposlitve ne bo, se bo socialni položaj v prizadetih regijah poslabšal pod kritično mejo in ustavitev ne bo več gospodarski, temveč politični problem, ki ga bo plačala država. Objektiven gospodarski izračun, ki je pomenil v evropskih državah temeljno odločitev, da se jeklarstvo sanira, bi zelo verjetno pokazal, da je tudi pri nas sanacija najbolj racionalna odločitev, dokler ni mogoče zagotoviti enakega števila produktivnih delovnih mest z drugim programom.

Odločitev za sanacijo je bila sprejeta po dolgem obotavljanju. To ustvarja občutek, da delu vlade ni mar izgube premoženja zaradi propada jeklarske industrije. Mogoče so vzrok takemu ravnanju premalo preiščljene predvolilne izgube ali pa navno prepričanje, da je mogoče katerokoli od obstoječih industrij z majhnim trudom in majhnimi stroški zamenjati z novimi programi.

Do sedaj se je država zelo malo vtikala v poslovanje železarn. Kolikor pa je vanje vložila, je dobila indirektno povrnjeno v nenormalno visokih vhodnih cenah, večjih davkih in dražjem financiranju kot v razvitih državah. Enkrat je treba tudi razčistiti podatke o produktivnosti, in ne primerjati integralnih železarn, ki proizvajajo po več milijonov ton masovnih jekel, z majhnimi proizvajalci specialnih jekel. Da ne bo moja kritika presplošna, navajam nekaj podatkov o produktivnosti iz leta 1988:

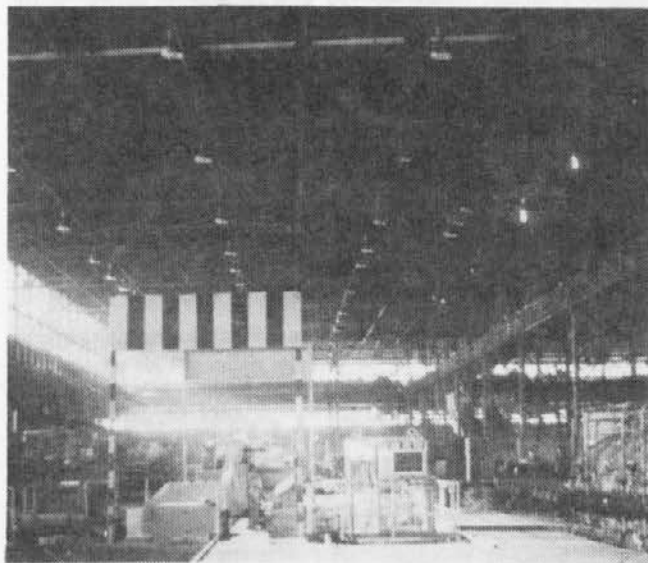
Thyssen Edelstahlwerke, ZR Nemčija, pr. 1,2 mio t, produktivnost 87,3 t/zap.; Thyssen Stahl AG, ZR Nemčija, pr. 11 mio t, produktivnost 244 t/zap.; Voest Alpine Stahl AG, Avstrija, pr. 4,3 mio t, produktivnost 170 t/zap.

Produktivnost je zelo pomemben gospodarski kazalec, vendar je merilo za primerjavo lahko samo, če so tudi drugi gospodarski kazalci podobni.

Poglejmo za primer zao-krožene številke o osnovnih kazalcih gospodarskega poslovanja za Železarno Jesenice in za primerljivo železarno v zahodni Evropi, številke v oklepaju. Realizacija 100 (100), materialni stroški 73 (61), plače 19 (24), amortizacija 19 (5), stroški financiranja 13 (4) in dobiček – 25 (6). Če bi se produktivnost v Železarni Jesenice povečala in presegla evropski nivo za primerljivo podjetje, bo še vedno izguba zaradi večjih stroškov v drugih postavkah obračuna. Če pa delavcem s povečano produktivnostjo priznamo tudi evropske plače, se pokaže znova enaka izguba. Zato produktivnost ni edino zdravilo za izboljšanje gospodarskega stanja podjetij, ampak je učinkovito samo v sklopu sistemskih ukrepov, ki direktno ali po-

sredno vplivajo na druge postavke obračuna. Na ta dejstva jeklarji in druga industrija že dolgo časa opozarjajo slovenske vlade. **Izboljšanja gospodarstva ne bo, dokler sistemska ureditev ne bo ustvarila približno enakih možnosti za gospodarjenje, kot veljajo v razviti Evropi.** Jeklarji plačujejo energijo npr. najmanj 2-krat dražje kot njihova zahodna konkurenca in vsaj 2-krat nad izvozno ceno. Sicer pa si dovolimo majhno digresijo o politiki cen elektrogospodarstva. Ta optimalno izraža branjevski nivo našega razmišljanja pri vključevanju v razviti svet. Na svojo njivico bi želeli presaditi samo tisto, kar ne zahteva žrtev, ustreza močnim posameznikom ali močnim skupinam z identičnimi interesi ne glede na družbenoekonomske posledice za državo, posamezne regije in industrije. Ekstrapolacija te logike pelje v že zelo razširjeno miselnost, da se pri nas ne splača ničesar več delati ali pridelati, ker je vse dražje kot v tujini, od televizorja do krompirja.

Prof. dr. Franc Vodopivec,
Ljubljana
(Vir: Sobotna priloga Dela 10.5.1991)

PROSTI ČAS – KOLIČINA IN KAKOVOST

Na Zahodu že lep čas računajo z možnostjo, da bi delovni teden štel le 35 ur ali celo manj. Enako resno pa preudarjajo tudi vprašanja, kako bolje in bolj smiselno porabiti več prostega časa, ki bo s tem nastal.

Raziskave so pokazale, da človek v primeru, če ima več prostega časa, le-tega običajno porabi za vse tisto, česar je že navajen. Če torej nekdo v svojem prostem času gleda TV, bo v več prostega časa še bolj dolgo buljil v televizor. Če rad obi-

skuje diskoteke ali sploh gostilne, bo bolj dolgo ostajal v njih, če pa v prostem času najraje drema, bo pač še bolj dolgo dremal.

Več prostega časa pa skoraj praviloma stane več denarja (za dremanje in gledanje TV seveda ne). To pa pomeni, da bi moral človek več delati, da bi ta denar zaslužil. S tem pa nastane začaran krog:

več prostega časa zahteva več dela.

(Vir: Knaurs Weltspiegel)

IZ NAŠIH KRAJEV

ODPRTO PISMO PREDSEDNIKU SKUPŠČINE OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

Spoštovani gospod predsednik,

Že pred leti sem predlagal, da bi se kraja Prevalje in Ravne združila ter prevzela novo ime. Mesto z več prebivalci ima v razporejanju funkcij večjo težo. Takrat sem predlagal kot novo ime »Dobrije« in se naslonil na Baševo utemeljevanje imena »Gutenstein«, kot so se Ravne nekoč imenovali. Baš (nekdanji ravnatelj mariborskega pokrajinskega muzeja in očetov sodobnik) je ime »Gutenstein« razlagal takole:

Od Dravograd pridemo najprej v »Dobr-avo«, nato v »Dobrije«, na drugi strani »Gutensteina« pa je »Dob-ja vas«. V vseh treh imenih je korenina »dob«, po starem »dobr« ali »hrast«. Nemci so »dobr« bržkone razumeli kot »gut« namesto »Eiche« in kraj, ki je postal na verigi krajev z deblo »dob«, »Eiche«, nerodno imenovali »Gut-enstein«. Pripadalo bi mu ime »Eichendorf« ali kak bolj fevdalni »Eichenstein«. Od imen, ki vsebujejo deblo »dob«, se zdi najbolj izvirno »Dobrije«.

Prevalje si na drugi strani lahko razlagamo kot rimsko ime »prae vallim«, kar pomeni »pred dolino«, t.j. Podjuno. Ljudje v Mežiški dolini so hodili v Pliberk delat, na sodišče in nakupe na pliberški jarmak in rekli: Gremo na pūle (na polje). Podjuna jim je pomenila, uklenjene v svoje ožine, pojem za polje. Po žal slabo odkritih izkopaninah si lahko okrog Brančurnika zamislimo rimsko naselje – ki glede na pokop v sarkofagu, najdenem kipu rimskega centurija in drugih sledovih v kamnih in zgodbah ni bila nepomembna poštna postaja na poti v Norik – bi nemara ime »Prevalje« imelo celo večjo zgodovinsko težo.

Gledano z današnjimi očmi Prevalje in Ravne živita vse bolj skupno življenje, naselji se vse bolj spajata in ne zdi se mi samo potratno, temveč tudi usodno ločevalno narediti iz njiju celo dve občini. Nasprotno, velja ju združiti v eno mesto s skupnim imenom (n.pr. Dobrije), sestavinama pa pustiti stara imena (Prevalje, Ravne). Veljalo bi priključiti celo stanovanjske soseske (Kotlje itd.). S tem se pojavlja novo mesto, ki bo organiziralo skupno življenje in predvsem v republiški računici predstavljalo večjo težo, ki kot večja nebesna telesa satelite, privlači več in bolj kvalitetne funkcije.

Čas je nadvse primeren za tak korak, ne pa za večje razdruževanje, kar morebiti ustreza kakemu oblastniku, ki se ne vidi v taki organizaciji. Prepričan sem, da bi združitev krajev – ki dejansko gresta v tej smeri – koristila njunemu razvoju in da bi sedaj lahko naredili napako, ki bo nosila dolgotrajne posledice.

Po mojem mnenju zasluži to razmišljanje kar najresnejšo obravnavo.

Z lepimi pozdravi

prof. dr. Janko Sušnik

JAVORNIK BO DOBIL GARAŽE

Leto 1991 bo v prihodnjih analih Javornika zaznamovano kot leto napredka. Po dobrih dveh desetletjih začetka gradnje tega naselja so namreč načrtovalci in prebivalci našli skupno pot za pridobitev garaž. Te so bile vse doslej velika pomanjkljivost Javornika, ki je ob 1000 stanovanjih premogel vsega osem (8!) garaž v enem izmed blokov.

Zakaj prvotni načrtovalci naselja niso predvideli (dovolj) prostora za avtomobile, ni znano, dejstvo pa je, da so urbanisti in stanovalci doslej rešitve iskali vsak po svoje. Urbanisti so izdelovali načrte, stanovalci so jih zavračali in

si – nekateri – gradili zasilne garaže na črno. Po enem izmed pripravljenih načrtov naj bi na Javorniku gradili garažno hišo. V njej bi bilo pre malo prostora za vse interese, gradnja pa ni bila sprejemljiva tudi zato, ker bi gradilo podjetje in bi bile zato garaže predrage. Po drugem načrtu naj bi bile garaže tik blokov ob robu naselja. S tem se niso strinjali nekateri stanovalci najbližjih blokov.

Končno so se urbanisti odločili za gradnjo eno- in dvetažnih garaž na severovzhodni strani Javornika, na prostoru, kjer so že stale »črne« garaže, in v bližnji okolici. Ker bo gradnja organizirana, ven-

dar bodo lahko delali graditelji tudi sami, cena ne bo previsoka, zato se je za gradnjo prijavilo razmeroma veliko interesentov.

Kakor je povedal vodja Urbanističnega biroja dipl. inž. Peter Gorjanc, so se uspeli dogovoriti z vsemi lastniki zasilnih garaž in z najemniki vrtov, da so odstopili prostor za gradnjo. Večina izmed njih se je za gradnjo garaže tudi prijavila. Najemnikom vrtov so vrtno zemljo brezplačno zvozili na nove lokacije, največ v dolino ob Hotulji pod Javornikom. Dogovorili so se tudi z uporabniki ceste, ki je vodila z Javornika k Hotulji, da bo občasno zaprta, vendar so se lastniki hiše pod Piglom zaradi del kljub temu javno pritožili.

Urbanistični biro in gradbeni odbor, ki ga sestavljajo mimo Gorjanca še predsednik Herman Pečovnik in člani Miloš Jurak, Milan Fijavž ter Ernest Arih, so pred začetkom gradnje, ko so bila pridobljena vsa potrebna potrdila in zemljišče odkupljeno od kmetijske zadruge, razpisali natečaj za oddajo del za pripravo zemljišča. Oddali so jih najboljšemu ponudniku, zasebniku Srečku Šloserju iz Slovenskih Konjic. Ta je delo prevzel za 741.113 din, medtem ko je cena najdražjega ponudnika presegala 2.000.000 din.

Dela potekajo v glavnem po predvidenih načrtih, nekaj zaostanka je bilo le zaradi slabega vremena in zaradi skal,

ki jih je bilo treba minirati, a na površini niso bile vidne. Minerska dela je prevzela minerska skupina Rudnika Mežica. Delo je opravila strokovno, z vsem potrebnim nadzorom in zaščito, tako da se pri tem ni zgodilo nič nepredvidenega.

Zaradi skalnega zemljišča in zato težje obdelave, kot je bilo predvideno, bodo izvajalci del priznali višje stroške, plačati pa bo treba dodatno tudi miniranje, sicer bo cena pripravljalnih del in s tem zemljišča za garaže ostala enaka, kot je bilo predvideno.

Prvi kupci so za zemljišče plačali 7.200 din, tisti, ki so se prijavili pozneje, plačajo po 300 din več. Le nekaj garažnih parcel ob koncu maja še ni bilo oddanih.

Gradnja naj bi se pričela sredi junija. Gradbeni odbor išče najboljše ponudbe za nakup vrat in pločevinastih streh, ki morajo biti na vseh garažah enake. Tako bo videz garaž enoten, poskrbeli pa bodo tudi za ureditev okolice in zelenitev. Tako bo prostor, ki je več let kazal zelo klavarno podobo, dobil vse drugačno sliko. Z zelenicami in nasadi pa bodo graditelji nadomestili tudi drevje, ki so ga v tem bregu morali podreti.

Garaže bodo na severnem delu, na pobočju Pigla, postavljene na petih terasah, na južnem delu, pa v štirih. Garaž bo 233.

Mojca Potočnik

ZDRAVJE

SVETOVNI DAN NEKAJENJA

»Odpravimo kajenje v javnih prostorih – dihajmo zrak brez tobačnega dima!« To je bilo geslo letošnjega dneva nekajenja, ki nam ga je sporočil generalni direktor svetovne zdravstvene organizacije dr. Hiroshi Nakajima.

Svetovna zdravstvena organizacija si že leta prizadeva za družbe brez tobaka, v katerih predstavlja nekajenje družbeno normo. V mnogih deželah so razglasili zakone in predpise, kajenje so pregnali iz javnih prostorov in javnih prevoznih sredstev. 31. maj naj bi predstavljal dan, ko vsaka vlada, tudi lokalna, oceni napredek pri obvladovanju problemov, povezanih s tobakom in ugotovi, kaj bi bilo še treba storiti, da bi bili vsi državljani deležni enakega zdravstvenega varstva. Zaščita nekadilcev je napredovala in sedaj skoraj povsod vedo, da predstavlja kajenje drugih glavno tveganje za zdravje nekadilcev. Raziskave pasivnega kajenja so dokazale, da prisotnost raketovnih in drugih snovi v tobačnem dimu ogroža zdravje nekadilcev, če se nahajajo v zakajenem okolju.

Okorelim kadilcem, tistim pravim odvisnikom od tobaka, je poslal generalni direktor apel: »31. maja naj bi se vzdržali cigarete vsaj en dan ali morda par ur!« Upa, da je koga prepričal, da se da živeti brez tobaka tudi daljše obdobje.

Pred 30 leti so bili na javnih mestih napisi: »Pijevanje prepovedano!« – nekaj povsem vsakdanjega v mnogih delih sveta. Sedaj jih vidimo le še redkokje. Upamo, da bo na podoban način napočil tudi dan, ko ne bomo več videli opozoril o prepovedi kajenja, ker bo postalo nekajenje nekaj povsem samoumevnega, ker bo morda nekoč postalo družbena norma.

Referat za zdravstveno vzgojo

KULTURA

NOVE KNJIGE NA POLICAH KOROŠKE OSREDNJE KNJIŽNICE »DR. FRANC SUŠNIK« RAVNE NA KOROŠKEM

Adamova knjiga—etiopski rokopisi. — Ljubljana, 1990. — (Posebna izdaja revije Aura)

Allan, J.: Kako razviti osebne veščine vodenja. — Ljubljana, 1990

Baltrušaitis, J.: Fantastični srednji vijek. — Sarajevo, 1991. — (Biblioteka Krugovi)

Bogdanovič, B.: Knjiga kapitela. — Sarajevo, 1991. — (Biblioteka Krugovi)

Boorer, W.: Psi. — Beograd, 1991

Cvetlični koledar I, II. — Ljubljana, 1991. — (Moje sobne rastline)

Dahlhaus, C.: Kaj je glasba? — V Ljubljani, 1991

Florjancič, J.—J. Jesenko — M. Pagon: Izgradnja organizacijskega modela kadrovske dejavnosti v podjetju. — Kranj, 1991

Greider, W.: Tajne Hrama. — Zagreb, 1991. — (Posebna izdaja/Globus)

Grizold, A.: Militarizacija in vojaško—industrijski kompleks. — Ljubljana, 1990

Grmek, M.C.: Povijest side. — Zagreb, 1991

Heidegger, M.: Identiteta in diferenca. — Maribor, 1990. — (Znamenja; 109)

Ingarden, R.: Literarna umetnina. — Ljubljana, 1990. — (Studia Humanitatis)

Ister—Težak, A.—N. Težak: Clipper. — Zagreb, 1990

Jakupović, A.—R. Milović: Ventura Publisher. Verzija 2.0. — 2. izd.—Beograd, 1990

Juhe in enolončnice. — Ljubljana, 1991. — (Paša za oči in usta)

Kako povečati učinkovitost podjetij. — Ljubljana, 1991

Karlinger, R.: Kuharska knjiga za vsako gospodinjstvo. — Maribor, 1991. — (Veliki priročniki; 13)

Kodelja—Starin, J.—L. Mohar—V. Mohorčič—Špolar: Na poti v razvitejšo industrijsko družbo; Načrtovanje kadrovske zaposlitvenih potencialov. — Kranj, 1991

Kos, J.: Prešeren in njegova doba. — Koper, 1991

Krstajič, B.: ChiWriter. — 4. izd. — Beograd, 1990

Lecerf, Y.—E. Parker: Afera Cernobilj. — Zagreb, 1991. — (Globus)

Lukan, B.: Dramaturške replike. — Ljubljana, 1991

Milišić, N.: Školjke i puževski Jadran. — Split, 1991

Muren, H.: ABC za ATARI ST. — Ljubljana, 1990

Norčič, O.: Razvoj in temelji sodobne ekonomske misli. — Ljubljana, 1991

Parker, S.: Ribniki in reke. — Murska Sobota, 1991. — (Svet okrog nas)

Podjetništvo in informatika. — Ljubljana, 1991

Rebernik, M.: Ekonomika inovativnega podjetja. — Ljubljana, 1990

Rus, V.: Socialna država in družba blaginje. — Ljubljana, 1990

Rutkowski, H.—M. Repschläger: Der neue Hausjurist. — München, b.l.

Saje, M.: Kitajsko—slovenski slovar. — Ljubljana, 1990

Savič, D.: MSWord 5.0. — Beograd, 1990

Seibert, D.: Faszinierende Bergwelt. — München, 1991

Sicherl, P.: Slovenija zdaj. — Ljubljana, 1990

Starec, S.: Zaščita elektronskih aparatov in naprav pred prenapetostmi in motilnimi napetostmi. — Ljubljana, 1990

Safarič, B.: Wordstar. Priročnik za uporabo urejevalnikov besedil. — Ljubljana, 1990

Seligo, R.: Prehajanja. — Ljubljana, 1991

Šijak, A.—D. Lončarek: Škola MS Dos-a. — Beograd, 1991

Skerbic, M.—M. Rebernik: Ekonomika podjetja. — Ljubljana, 1990

Verouk v šole?!. — Ljubljana; Škofja Loka, 1990. — (Šolsko polje; 4)

Vitruvius—Pollio, M.: Deset knjiga o arhitekturi. — Sarajevo, 1991. — (Biblioteka Krugovi)

Vuga, L.: FMS—avtomatizacija. — Nova Gorica, 1991

Weekes, C.: Kako ohranimo zdrave živce. — Ljubljana, 1991

Zidar, M.: O kraševcu. — Domžale, 1990. — (Knjološki priročniki; 2)

Darja Molnar

KULTURNA KRONIKA

13. maja so v Črni dvakrat nastopili učenci mežiške in javnošolske šole s gledališko—plesno predstavo Moj prijatelj maček Muri.

Na občinskem prazniku, **15. maja**, je bila v kulturnem domu v Črni slavnostna seja občinske skupščine s kulturnim sporedom, ki so ga pripravili pevci in recitatorji osnovne šole Miloša Ledineka ter člani folklorne skupine KUD Gozdar

iz Črne. Na seji so podelili občinske nagrade in priznanja. Za delovanje v kulturi sta dobila občinsko nagrado za leto 1991 Pihalni orkester Rudnika Mežica in moški pevski zbor Vres s Prevalj. Oba — prvi z 90-letnim, drugi z 20-letnim delovanjem sta pomembno prispevala k oblikovanju kulturne podobe občine Ravne in širšega slovenskega prostora.

Vresov nastop v Vogrčah, na koncertu revije Od Pliberka do Traberka.

17. maja so si Črnjani v svojem kulturnem domu lahko ogledali **Komedijo ljubezni**. Gostovala je gledališka skupina KUD Splošne bolnišnice iz Slovenj Gradca.

17. maja so v Likovnem salonu na Ravnah odprli razstavo del akademskega slikarja Rada Jeriča. Slike so bile na ogled do 25. maja.

Zvečer **17. maja** je bil v Družbenem domu letni koncert mešanega in moškega pevskega zbora Društva upokojencev Prevalje. Med nastopi je brala svoje pesmi Berta Pavlinec z Leš, na citre in violino pa sta igrali Janja Gradišnik in Irena Dobrodel.

23. maja je bila v športni dvorani pri OŠ Prežihovega Voranca na Ravnah občinska revija šolskih pevskih zborov. Nastopili so otroški zbori vseh osnovnih šol v občini, med mladinskimi pa je manjkal pevski zbor šole Koroški jeklarji z Raven, medtem ko na šoli Juričevega Drejčka pojejo v enem zboru otroci nižje in višje stopnje. Zbor ravske Gimnazije na letošnji reviji ni nastopil. Za zgled, kako lahko mladinski zbor zapojejo, je nastopil mladinski zbor osnovne šole iz Kamnice pri Mariboru.

24. maja je imel v Družbenem domu na Prevaljah letni koncert moški pevski zbor

Vres. Z njim je dostojno praznoval 20-letnico delovanja in ponovno dokazal, da je eden najboljših zborov na Koroškem ter da s kakovostjo petja in s težavnostjo programa sega v vrh slovenskega moškega zborovstva.

24. in 25. maja je bilo v Kopru republiško srečanje gledaliških skupin Slovenije. Iz ravske občine je sodelovala gledališka skupina KUD Franci Paradiž Gimnazije Ravne s predstavo Tankreda Dorsta Evgen.

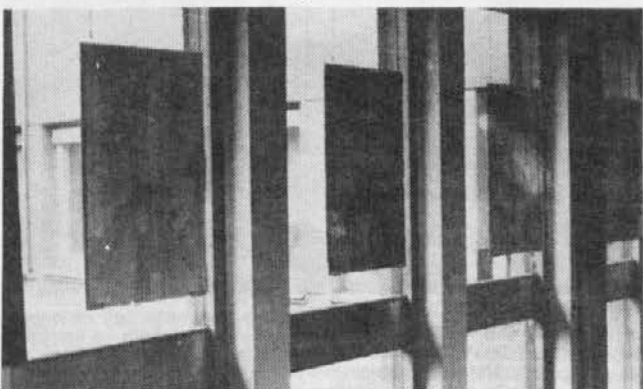
25. maja je bil v Mežici letni koncert moškega zbora Mežiški knapi. Gost večera je bil zbor Društva upokojencev iz Murske Sobotice.

Isti večer je v Družbenem domu na Prevaljah gostovala dramska skupina A. M. Slomšek iz Ponikve z veseloigro Jezični dohtar.

27. maja je bil v Titovem domu na Ravnah predstavitveni koncert Glasbene šole Ravne in Glasbene šole Koroške, s katero ravska šola sodeluje. Številni mladi glasbeniki so se predstavili s dobrim igranjem na posamezne instrumente ali v komornih skupinah. Še posebej je navdušil Mladinski pihalni orkester s solistko — saksofonistko Betko Kotnik.

M. Potočnik

POSTOJ, POGLEJ...

Zaposleni na OTK in v probni delavnici so privilegirani, ker kljub sušnim kulturnim letom v železarni niso prikrajšani za kulturne užitke. Nedavno jim je njihov sodelavec **Silvo Kresnik** — **Sivc** kar na steklenem hodniku, ki veže OTK in delavnico, priredil majhno razstavo svojih del. V večini so bili izvirni ex librisi.

REKREACIJA IN ŠPORT

PLAVANJE

Na tradicionalnem mednarodnem mitingu, ki je bil 4. in 5. maja v 50-metrskem bazenu na Dunaju, je uspešno nastopila mlada B selekcija Republike Slovenije. Zlasti se je med našimi izkazala Ravenčanka Eva Breznikar. Trikrat je startala v mladinski konkurenci in osvojila tri prva mesta. Na 200 m prsno je dosegla čas 2:44,76, na 200 m mešano pa 2:26,80. Posebej se je naša plavalka izkazala v disciplini 400 m mešano, kjer je dosegla čas 5:06,54, kar je pomenilo najboljši dosežek na mitingu, merjen po mednarodnih tablicah, za kar je prejela od organizatorja lep pokal.

Na letošnjem plavalnem mitingu Ilirije v Ljubljani je bilo na startu okoli 180 tekmovalcev iz 17 klubov, med njimi trojica Fužinarjevih tekmovalcev. Breznikarjeva je med mlajšimi letniki zmagala na 200 m prsno in 200 m mešano, na 400 m kravl pa je bila druga. Miha Hribnikar je bil v isti kategoriji tretji na 200 m hrbtno, Matija Medvešek pa med starejšimi letniki drugi na 100 in tretji na 200 m prsno.

Eva Breznikar je nastopila na mednarodnem mitingu v Zagrebu. Na 200 m prsno in 200 m mešano je bila druga, na 100 m prsno tretja in na 400 m kravl četrta.

ATLETIKA

Med ravnenskim atletičarjem izstopajo letos tekači na srednje proge Uroš Verhovnik, Robi Brezovnik, Janez Štern, Gorazd Podržavnik

in Andrej Kos, ki zvečine še nastopajo v mladinskih kategorijah. Zaradi odličnih dosežkov so se trije uvrstili v mladinsko reprezentanco Slovenije, ki je 11. in 12. maja nastopila na Savaria pokalu v avstrijskem Kapfenbergu. Brezovnik in Podržavnik sta tekla na 800 m in osvojila 3. oziroma 6. mesto, Kos pa je bil 4. v teku na 400 m. Ostali tekmovalci ravnenskega kluba so se udeležili mednarodnega mitinga v Celju. Naši atleti so dosegli naslednja mesta: Verhovnik je med člani tekla na 800 m – 1:52,67 in osvojil 3. mesto. Med mladinci je bil Štern dvakrat drugi, na 800 in 1500 m, Peter Rapac si je med mlajšimi mladinci pritekel 3. mesto na 1500 m, Lucija Šegel pa je bila med pionirkami tretja na 100 in 200 m ter šesta na 400 m.

Atleti KAK Ravne so se tudi letos udeležili prvomajskega mitinga v Celovcu in dosegli zelo dobre uvrstitve. Uroš Verhovnik je zmagal med člani v teku na 600 m, tretji pa je bil na polovico krajši progi. Med mlajšimi mladinci sta Gorazd Podržavnik in Peter Rapac osvojila drugi mesti na 600 oz. 2000 m. Pri mlajših mladinkah si je Sabina Balazič na 600 m pritekla 3. mesto, med pionirji in pionirkami pa so se na boljša mesta uvrstili Mojca Leitinger, Marko Kobovc in Matjaž Verneker. Med starejšimi mladinci je bil Robert Brezovnik drugi na 600 m in četrty v teku na 300 m.

V Bressanoneju v Italiji je 18. maja nastopilo 15 mladinskih ekip iz dežel srednje Evrope. Slovenski atleti so bili ekipno 8., v naši izbrani vrsti pa sta tekla dva atleta KAK Ravne. An-

drej Kos je bil na 800 m osmi, Gorazd Podržavnik pa v teku na 1500 m deseti. Drugega dne je bil atletski miting v italijanski Gorici, kjer sta osvojila 1. mesto med mladinci Brezovnik in 2. mesto Štern, oba v teku na 800 m. V članski konkurenci je bila njuna uvrstitev razumljivo slabša, osvojila sta 8. in 9. mesto. Verhovnik je tekla med člani na 400 m in dosegel osmi najboljši čas.

Naši atleti so uspešno nastopili na finalu atletskega pokala Slovenije v Kranju, ki je bilo 24. in 25. maja, saj jim je uspelo osvojiti dve bronasti medalji. Prvo si je pritekel Uroš Verhovnik na 800 m, drugo pa je osvojila študentka 4:400 m v postavi Brezovnik, Štern, Kos in Verhovnik. V teku na 800 m je med dvanajstimi tekači nastopilo kar 5 atletov KAK Ravne, uvrstili pa so se: 3. Verhovnik, 5. Štern, 6. Brezovnik, 9. Kos in 10. Podržavnik. Robert Brezovnik je bil v teku na 1500 m peti, pionirka Lucija Šegel je osvojila dve deseti mesti na 100 in 200 m, Mojca Leitinger pa je bila 11. na 400 m.

Na letošnjem taborniškem teku na Muti so v teku na 22 km dosegli odlične uvrstitve tudi nekateri naši sodelavci iz železarne. Mirko Krančan in Alojz Golobranec sta zmagala v svojih starostnih kategorijah, Beno Jelen pa je bil v kategoriji od 30 – 40 let šesti.

Vehbi Tahiri iz Valjarne je bil na letošnjem teku Treh src v Radencih drugi v teku na 42 km v kategoriji od 26–40 let.

ROKOMET

Tri zmage in štiri porazi, to je bilanca rokometašev Fužinarja v drugem delu prvenstva II. republiške lige – vzhod. Sele v zadnjih dveh nastopih doma proti Radgoni in Poletu iz Murske Sobote je naša članska ekipa popravila slab vtis iz preteklih kol, osvojila načrtovane štiri točke, dve pa so fantje dobili še proti drugi ekipi Velenja, ki ni prišla na tekmo na Ravne. Z osvojenimi 14 točkami so rokometaši Fužinarja na koncu pristali na 5. mestu na lestvici, kar seveda ne pomeni uspeha za ekipo, ki se je v obdobju od 1986–1990 dvakrat uvrščala v prvo slovensko ligo. Naslov prvaka so v tej ligi osvojili igralci Kroga iz Pomurja, mlada ekipa Slovenj Gradca pa je tretja.

Pri Fužinarju so zadovoljni, da so sploh lahko nastopali v prvenstvu do konca, saj se je klub ubadal s težko finančno krizo. Spomnili se boste, da so že lanske jesen zaradi slabega gnotnega stanja na Ravnah ukinili žensko rokometno ekipo, člani in mladinci pa so »životarili« naprej. »Z veliko težavo smo uspeli odigrati vse tekme, saj smo komaj pokrivali stroške sodnikov, ko smo igrali doma, da niti ne omenjam nastopov na tujem. Kako bo v jeseni, ne vem, bojim pa se, da bo rokometna dejavnost na Ravnah povsem zamrla, če ne bomo uspeli najti pravočasne rešitve,« je dejal predsednik kluba inž. Milan Pavič.

NOGOMET

Prvenstvo v kvalitetni skupini mariborske podzveze je bilo

sklenjeno 2. junija. V letošnji sezoni je v ligi nastopalo pet košarskih ekip, najboljše pa so se uvrstili nogometaši Korotana iz Prevalj, ki so si prigrabili naslov prvaka in pravico nastopa v kvalifikacijah za uvrstitev v slovensko območno ligo. Tudi nogometaši Pece iz Črne in Partizana Radlje so lahko izjemno zadovoljni z uvrstitvijo tik pod vrhom prvenstvene lestvice. Akumulator iz Mežice in ravnenski Fužinar sta uvrščena slabše, Ravenčani prav na zadnje mesto, kar pomeni, da se bodo morali preseliti v nižji rang tekmovalstva, če jeseni ne bo prišlo do reorganizacij slovenskih lig.

Ravnenski nogometaši se torej znova vračajo v najnižji tekmovalni razred. Samo eno sezono so igrali v tej ligi. Trener Ivi Kokalj pač ni mogel iz mladih, nezkušenih igralcev pripraviti moštvo, ki bi bilo enakovredno ostalim. Igralski kader, ki je še ostal zvest klubu, ki nima niti toliko denarja, da bi lahko kupil svojim nogometašem vsaj drese in nogometne čevlje, je bil seveda preskromen, tako po številčnosti kot po kvaliteten plati. Ali bomo v jeseni še gledali nogometne tekme na Ravnah, je seveda vprašanje, ki ga postavljajo mnogi. Če ne bo gmotne podpore klubu, bodo žal morali razpustiti še člansko vrsto, kot je bil to primer z mladinsko ekipo sredi spomladanskega dela prvenstva.

TENIS

Na Ravnah smo bogatejši za tri nova teniška igrišča s peščenim podlago, na njih pa je bilo v maju odprto prvenstvo dvojic v počastitev občinskega praznika. Med 22 pari sta prvo mesto osvojila Stefanovič in Tratnik iz Mozirja, ki sta s 6:1, 4:6 in 7:5 premagala dvojico Veršnik–Lamprecht iz Mežice. V tekmi za 3. mesto sta ljubljancina Pečnik in Lušenc odpravila dvojico ravnenskega kluba, ki sta jo sestavljala Matic Tasič in Aleš Pustoslavšek.

INVALIDSKI ŠPORT

Zveza za šport in rekreacijo invalidov Slovenije in ravnensko invalidsko športno društvo Samorastnik sta skupaj organizirala turnir v sedeči odbojki, ki so di v sklop prireditve delovne skupnosti Alpe–Jadran. Turnirja na Ravnah, ki je bil 25. maja, se je udeležilo 6 ekip. Zmagala je prva selekcija Slovenije, v kateri so igrali tudi člani ISD Samorastnik Homan, Kragelnik, Podgoršek, Medvoz in Mihelač, sledijo pa ekipe: Utrecht Nizozemska, Sarajevo, Hrabri Zagreb, Celovec Avstrija in Slovenija II.

Ekipa ISD Samorastnik je 8. junija nastopila na turnirju Alpe–Jadran v sedeči odbojki, ki je bil v Celovcu. Na turnirju so nastopile ekipe iz Nemčije, Italije, Madžarske, Avstrije in Jugoslavije. O uvrstitvi naših odbojkarjev bomo poročali v prihodnji številki.

Na Ravnah je bilo republiško prvenstvo invalidov v kegljanju. Od naših tekmovalcev in tekmovalk nobenemu ni uspelo osvojiti naslova prvaka. Se najboljše, na 2. mesto, se je uvrstila Erika Lesnik v enotni kategoriji žensk, med moškimi pa sta 3. mesto v svojih kategorijah osvojila Jože Kotnik in Franc Paradiz.

Ivo Mlakar

KEGLJAČI ARMATUR PRVAKI OBČINE RADLJE OB DRAVI

V občini Radlje ob Dravi se je končala kegljaška liga za sezono '90/91, ki je bila razdeljena na osem kol in je potekala na kegljiščih HE Vuženica in HE Vuhred. Tekmovalo je 14 ekip, med njimi tudi ekipa Armatur z Mute z imenom Nerjavni.

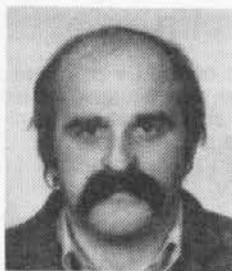
Ekipa, ki so jo sestavljali Srečko Vrhniak, Oto Gačnik, Dani Kremzer, Marjan Peklar, Marjan Šol, Boris Gašper, Mirko Krois in Ivan Heibink, je drugič zapored osvojila prvo mesto z 9760 podrtimi keglji pred ekipo Gorenje Muta 1 (9503) in Splavarjem iz Podvelke (9374).

Ekipno tekmovalje je hkrati štel tudi za razvrstitev najboljših posameznikov. V konkurenco se je štel sedem najboljših rezultatov. Prvi je bil Boris Gašper s 1559 podrtimi keglji pred lanskim zmagovalcem Danijem Kremzerjem (1534) in Lovrom Onukom (1520).

Dani-Kremzer

HUBERT LUŽNIC 1949–1991

Dolgost življenja našega je kratka! Bolj ko razmišljam, bolj mi ta verz velikana naših pesnikov postaja stvar, neizogiben, ko se ob izgubi katerega od prijateljev poslavljaj z besedo. A kaj je beseda tolažbe ob izgubi očeta, moža, brata, prijatelja v zameno za življenje, ki se tako nenadoma ustavi? Tako se je ustavilo tudi tvoje: nenadoma, neizživeto, in zapustilo za seboj še toliko neustvarjenega, nedokončanega!

Rodil si se 26. septembra 1949 leta v Slovenj Gradcu kot tretji otrok očetu Hubertu in materi Mariji. Poleg sester Gretke in Minke si bil ti očetov ponos in dal ti je tudi svoje ime. Šolska leta si preživel s starši v Dravogradu. Kjer si tudi končal osnovno šolo. Učit si se si šel na Monter. Ta te je poslal na Ravne, kjer si uspešno končal MIŠ in se kot ključavničar vrnil na Monter. Opravljal si dela ključavničarja na terenu. S svojim vestnim delom si si kaj kmalu pridobil nemalo prijateljev tudi med koroškimi jeklarji v Železarni Ravne, kamor si prišel po odsluženem vojaškem roku delat. Želja po večjem znanju in boljši sposobnosti te je gna-

la še naprej v delovodsko šolo in tudi ta uspeh si dosegel. Postal si vodja težkega pogona v obratu čistilnice jeklene litine v Jeklolivarni.

Poročil si se 12.2.1972. leta in isto leto 7. avgusta doživel svoj srečni trenutek, rojstvo hčerke Barbare. Zanj in za ženo Stanko si zgradil topel in prijeten dom. V njem je bilo dovolj prostora in razumevanja še za druge oblike družbenega življenja. Bil si dober športnik, alpinist, ribič, sofer in še in še bi lahko našteval tvoje načrte za prihodnost. A kaj, ko je usoda hotela drugače. Pretrgala je nit življenja, nit, ki se je ob težkih delovnih pogojih trgala že vrsto let. Bolezen in nesreča ne poznata počitka. To sta na svoj kruti način dokazali že marsikdaj. Človek pa je ob vsem tem nemalokdaj le bitje, ki se jima ne more ali ne zna postaviti v bran. Toda življenje mora dalje. Dalje za tvoje in naše potomce.

Še bodo pela kladiva koroških jeklarjev. Še se bo talilo jeklo. Ob njem pa bo rasel nov rod, za čigar vzgojo, poduk in boljši jutri imaš zasluge tudi ti.

Hubert, hvala ti!

JANEZ POROČNIK 1965–1991

Poslavljamo se od dragega sodelavca Janeza Poročnika. V desetih letih, kar smo bili skupaj v Železarni na Ravnah, smo se do jutri, do naslednjega dne vsak dan poslavljali. Ni nam bilo hudo, ker smo vedeli, da se spet vidimo. Tokrat se poslavljamo zadnjič, in nam je težko. Za vedno smo izgubili dobrega sodelavca in mnogi dobrega prijatelja.

praznikov so Dani, Vlado in Zala obiskali še Kanzianiberg pri Finkensteinu, kjer so preplezali štiri tehnične smeri.

Brane Vezonik, David Čreslovič in Matjaž Zaluberšek pa so plezali v plezališču Liboje. Ponovili so več kratkih smeri (do 40 m), Brane je preplezal tudi smer Ris z oceno VII/VIII+. David in Matjaž, ki jima je šele 14 let, pa sta dosegla VI. težavnostno stopnjo.

Kljub slabemu vremenu, ki je prekrizalo nekaj načrtov, smo z rezultati, doseženimi med prvomajskimi prazniki, lahko zadovoljni.

Ravenski odsek pa je dobil tudi dva nova alpinistična inštruktorja. Na republiškem tečaju sva izpiti uspešno opravila Edi Krebs in Andrej Gradišnik.

Začeli pa smo tudi z alpinistično šolo. Vsi, ki bi se mogoče še želeli priključiti, se naj zglasijo v klubski sobi na naslov Trg svobode 17 (kletni prostori), vsak četrtek ob 20. uri.

Andrej Gradišnik

Janez je bil leta 1965 rojen v kmečki družini, v kateri so bili štiri otroci. Ze zelo zgodaj je spoznal, da je delo na

višinski kmetiji trdo in da ne reže belega kruha. Zato je šel za željo, ki ga je gnala v dolino, v tovarno, da bi imel lasten zaslužek in nekoč v prihodnosti boljše življenje.

Še ne šestnajstleten je prišel v špedicijo. V začetku je

bil pomočnik drugim, po opravljenem tečaju pa je postal žerjavovodja. Svoje delo je opravljal zanesljivo in varno. Če je bilo treba, je rad priskočil na pomoč. Ni mu bilo težko podaljšati delovnih ur ali zamenjati izmeno sodelavcu. Ni ločil zadolžitve na tvoje in moje, vedel je, da mora biti delo čimprej in čimboljšje opravljeno, zato je prav delu podredil vse drugo. V tem nam je bil vzor in zaradi tega ga bomo v špediciji pogrešali. Žal nam je takšnega človeka, hkrati pa nam je hudo, ker se Janezu niso uresničile njegove skromne želje. Pot v dolino, odhajanja v tovarno in vračanja domov mu niso prinesla boljšega življenja, zaradi katerega se je za pot sploh odločil, ampak smrt.

Naj počiva v miru.

V imenu špedicije izrekam sorodniku globoko sožalje!

KADROVSKA GIBANJA

Število zaposlenih se je tudi v tem mesecu zmanjšalo, predvsem zaradi upokojevanja (dokup let) in sporazumnih prekinitev dela (z odpravnino). Stanje ob koncu maja je bilo 4926 zaposlenih.

Delovno razmerje so sklenili

JEKLARNA – KALIŠNIK Franc, talilec – pripravnik iz šole.

VALJARNA IN JEKLOVLEK – ŽUNEC Drago, KARADŽA Dejan, PERIC Mladen, vsi metalurški tehniki; MEDIC Dragan, valjavec; JELENKO Boris, žičar – vsi pripravniki iz šole; RANC Andrej, valjavec – iz JLA.

JEKLOLIVARNA – ARAUŠ Ivan, PLOHL Janez, ŠTRIKER Nevenka, AŽNOH Petra, vsi metalurški tehniki iz šole.

TRANSLOG – TRAVAR Rafko, mehanik – pripravnik iz šole.

VZDRŽEVANJE IN ENERGETIKA – SIMETINGER Vojko, VIŠNER Bogdan, VETRIH Srečko, elektroniki; ŠOPAR Robert, energetik – vsi pripravniki iz šole.

STROJI – JUKIČ Jernej, KOLAR Jože, strojna ključavničarja; OVČAR Igor, rezkalec; REZAR Simona, KAPEL Anica, PAVŠER Darja, brusilke; LORENCI Romana, oblikovalka kovin; PETRIČ Kristina, HABER Miloš, VIŠNER Darja, strojni tehniki – vsi pripravniki iz šole; SKRALOVNIK Boris, ključavničar – iz JLA.

ZAGOTAVLJANJE KAKOVOSTI – IGERC Nataša, dipl. inž. metalurgije – pripravnica iz šole.

Delovno razmerje je prenehalo

JEKLARNA – KNEŽAR Mijan, žerjavovodja; PRANJIC Ilija, žerjavovodja; ŠTUK Vladimir, talilec; RISTIČ Aleksander, talilec; JANUŠIČ Ivan, voznik delovnega stroja; CVETKOVIČ Ivan, pom. talilca – vsi sporazumno (z odpravnino); LESJAK Primož, RAZDEVŠEK Albin, FAJMUT Maks, ROBIN Goran, KROF Robert; vsi talilci – potek pripravnosti; POLOVŠAK Franc, skladiščni delavec; VETTER Hildegarda, administratorica – dos. pok. doba (dokup).

JEKLOLIVARNA – VOŽIČ Franc, žerjavovodja; HUDOBREŽNIK Jožef, livar; GOLOB Alojz, transportni delavec – vsi sprazumno (z odpravnino); LUŽNIC Hubert, delovodja – umrl.

VALJARNA IN JEKLOVLEK GORENŠEK Matej, transportni delavec – vsi sporazumno (z odpravnino); BARIŠIČ Peter, žerjavovodja; FIŠER Bruno, valjavec; CVELBAN Janez, ogrevalnik; VALENTAN Doroteja, valjavka; KRANČAN Avgust, valjavec; JAMER Mihael, kontrolor – vsi dos. pok. doba (dokup); GOSTENČNIK Urška, administratorica; OBRETAN Valentin, žerjavovodja; PECOLAR Jože, skladiščni delavec; STRAZIŠNIK Avgust, prevzemnik – dos. pok. doba; GODEC Anton, vlačilec – inv. upokojitev.

KOVAČNICA – POBERŽNIK Danica, čistilka prostora – sporazumno (z odpravnino); PARADIŽ Štefan, ko-

ALPINISTIČNE NOVICE

Med prvomajskimi prazniki smo številni člani AO Ravne opravili precej vzponov.

Stanko Mihev, Andrej Špiler, Edi Motaln, Herman Bukovec, Bojan Mero, Edi Krebs in Andrej Gradišnik smo se udeležili tabora pod steno Velinca nad Karlobagom. Stena Velinca je visoka 100 do 200 m in do našega obiska se v njej skorajda ni plezalo, zato pa smo mi steno preplezali kar z 11 novimi smerni.

Druga skupina, v kateri so bili Dani Vezonik, Vlado Rotovnik, Zala Žaze in Joži Kotnik, pa je plezala v bolj znanem in množično obiskanem kanjonu Paklenice. Ponovili so 38 smeri, med katerimi je bilo precej kratkih. Med daljšimi smerni izstopa smer Rumeni strah (A3/VI+, 350 m), ki sta jo preplezala Dani in Vlado. Zala, ki je sicer še pripravica in pleza tudi klasične smeri, je v kratkih prostih plezalnih smereh dosegla VI+ težavnostno stopnjo. Zadnji dan

vač; ŠPEGEL Alojzija, administratorka; CESAR Maks, ogrevalec – vsi dos. pok. doba (dokup); KOTNIK Andrej, skladiščnik – dos. pok. doba; KERBLER Franc, žerjavovodja – inv. upokojitev.

STROJI – FRANC Jože, ključavničar; SAVIČ Žiko, strugar; NOVAK Rajko, strugar; BALAZIČ Ervin, ključavničar – vsi sporazumno (z odpravnino); DOBROVNIK Branka, strojna oblikovalka kovin; URŠNIK Beno, MLAKAR Miran, ključavničarja; ŠTEHARNIK Matej, strugar; ŠKVARC Marija, brusilka; KRIČEJ Andrej, KRZNAR Emil, rezkalca; URŠNIK Suzana, KNEZ Darijan, strojna tehnika – vsi potek pripravništva; JAVORNIK Vincenc, skladiščnik; VREČIČ Erna, tehnična risarka – oba dos. pok. doba; LEČNIK Vinko, strojni tehnik – inv. upokojitev.

INDUSTRIJSKI NOŽI – NOVAK Irena, prodajni inženir; JURINEC Marija, administratorka – obe dos. pok. doba (dokup).

STO – BRANKOVIČ Dušan, strojni tehnik – sporazumno (z odpravnino); BABIČ Karel, delovodja; OVČAR Hildegarda, administratorka – oba dos. pok. doba (dokup); TRATNIK Ivan, skladiščni delavec; OFIČ Peter, ključavničar; HRIBERNIK Marjeta, administratorka; COPOT Ana, vrtnarka – vsi inv. upokojitev.

VZDRŽEVANJE IN ENERGETIKA – HARTMAN Marjan, elektrotehnik – sporazumno (z odpravnino); LESIČNIK Engelbert, ADAM Simon, JESENEK Davorin, MAGER Boštjan, vsi elektriki; PEČOLAR Edvard, elektriki; PLOŠNIK Vlado, ključavničar; LEPEJ Viktor, ključavničar; LASNIK Hinko, zidar – vsi dos. pok. doba (dokup); ADAM Franc, ključavničar; MOZGAN Angela, pom. ključavničar – oba inv. upokojitev.

ZAŠČITA – HORVAT Majda, SPASOJEVIČ Nedeljka; obe čistilki prostorov – sporazumno (z odpravnino); BOŽIČ Anton, telefonist – inv. upokojitev.

ZAHVALE

Ob izgubi dragega očeta in starega očeta

ALOJZA KORENA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti, darovali cvetje in nam ustno ali pisno izrazili sožalje. Zahvaljujemo se krajevni odboru Zveze borcev Ravne, Lovski družini Prežihovo za organizacijo pogreba in Pihalnemu orkestru ravnenskih železarjev za žalostinke.

Žaljuči njegovi

Ob boleči izgubi dragega moža, očeta in dedka

ANTONA OTA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, sosedom, sodelavcem ter sodelavcem težke livarne za darovano cvetje, denarno pomoč, izraze sožalja in številno spremstvo na zadnji poti. Posebej hvala družinoma Gostenčnik in Čevnik, g. župniku za opravljeni obred, govorniku Marjanu Jelenu za poslovlilne besede ter godbi Železarne Ravne.

Hvala tudi dr. Ognjanovičevi za pomoč v času njegove hude bolezni.

Vsem še enkrat hvala.

Vsi njegovi

Ob boleči izgubi moža in očeta

IVANA LOGARJA

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti ali kakorkoli počastili njegov spomin.

Vsi njegovi

Ob nenadni in nenadomestljivi izgubi našega dragega in dobrega

VIKTORJA PLAZLA

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom in znancem za izraze sožalja, za cvetje in vence.

Zahvaljujemo se vsem, ki ste ga pospremili na njegovi zadnji poti in se ga spominjali, njegovim številnim sodelavcem in prijateljem.

Prisrčna hvala g. župniku za lepo opravljeni pogrebni in mašni obred, pevcem za zapete žalostinke, Pihalnemu orkestru Železarne Ravne, godbeniku za odigrano Tišino in govorniku za izrečene besede.

Hvala vsem, ki ste se ga spominjali ter nam izrazili sožalje in tolažbo.

Žena Pepca in vsi njegovi

Ob odhodu v pokoj se najlepše zahvaljujem I. izmeni valjarske čistilnice za darilo. Vsem želim še veliko zdravja in delovnih uspehov.

Valentin Obretan

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem PD Stroj, metalurške in preoblikovalne opreme ter ostalim za res prelepa darila ter prijazne in spodbudne besede.

Vsem želim še veliko osebnih sreč in zdravja, celotnemu kolektivu Stroj pa veliko uspehov pri nadaljnjem delu.

Valerija Rosc

Sodelavcem v špediciji se zahvaljujem za izraze pozornosti in za darilo ob odhodu v pokoj. Želim jim še veliko delovnih uspehov.

Ignac Špegu

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem industrijskim zidarjem za darilo, ki so mi ga poklonili v spomin. Želim jim še veliko delovnih uspehov.

Ivan Repnik

Ob odhodu v pokoj se iskreno zahvaljujem sodelavcem ETS elektro delavnice 5 (Robin) za izkazano pozornost in dragoceno darilo, ki me bo ob vsakodnevni uporabi spominjalo na lepa leta, ki smo jih preživeli skupaj. Lepa hvala govornikom Maroltu in Lužniku za lepe besede. Zahvale tudi muzikantu Pečolarju za veseli večer in noč.

Vsem želim obilo zdravja, delovnih uspehov in osebnih sreč.

Ivan Robin

Fotografije v tej številki je izdelala Mira Čepin.

Uredništvo

Izdaja Delavski svet Železarne Ravne kot mesečnik v nakladi 6800 izvodov. Ureja uredniški odbor: Andreja Čibron, Marjan Gerde, Marjan Kolar, dr. Tone Pratkanar, Sonja Smolar, Maks Večko, Mirko Vošner.

Uredništvo: glavni in odgovorni urednik Marjan Kolar, novinarki Helena Merkač in Mojca Potočnik, tajnica Jelka Jamšek.

Tel. 21-131, urednik int. 6753, novinarki 6304.

Tisk: Grafika Prevalje

Glasi se po 7. točki 1. odst. člena Zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu (Uradni list SFRJ, št. 33/72), prosto plačila prometnega davka.

* * *

Napake ni treba priznati, če je ne boš ponovil – to je izkušnja.